Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...най 1921 оной ...ин 21-һээ гарана | № 59 (16282) | 1983 оной мартын 12, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

[КП]СС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

[КП]СС-эй ЦК-гай Политбюрогой ээл... заседани боложо, колхоз, совхо... үйлэдбэридэ хамтын подряд нэб... ...гын эмхидхэлэй хүдэлмэриие шан... ...а тухай асуудалые хаража үзэбэ. ...э газар, техникэ, материальна ...д нөөсэнүүдые, хүдөө ажахыда ...шалагдаха капитальна һомололго... ...е аша үрэ ехэтэйгээр, гамтайгаар ...эхэ асуудалнуудай онсо шухала ...шанартай боложо байха үедэ. ...бэриин эмхидхэлдэ тон шэнээр ...ха гэһэн эрилтэ табигдана гээд ...ани дээрэ тэмдэглэгдээ. Колхоз, ...зуудта ажахын тоосоое дары нэб... ...һэнэй, доторойнгоо нөөсэнүүдые ...гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхын тү... ...эргэжэлтэдэй харюусалгые дээ... ...һэнэй, түсэблэлгын, гүрэнэй ба ...й журам бэхижүүлһэнэй ашаар ...асуудалые шиидхэжэ болоно. Хам... подряд хадаа эдэ зорилгонуудые ...үлхэ нүлөө ехэтэй арга нүхэсэл... ...й нэгэниинь мүн.

...рядна гуримаар хүдэлдэг кол... ...зуудтэ ажалай нөөсэнүүдые арь... ...гын бүри үндэр үрэ дүнгүүд ...гдадаг байна гэжэ ороной элдэб ...үүдай дүй дүршэл харуулна. Эн... ...алшан бүхэнэй хубиин аша туһа ...укци ехээр үйлэдбэрилхэ талаар ...приятинуудай зорилгонуудтай ...атай һайнаар тааралдуулаг... ...түлбэриин ба эсэсэй үрэ ...үдэй хоорондохи холбоон батад... ...на, үйлэдбэриин фонднууд болон ...альна һомололгонуудые хэрэглэл... ...айжаруулагдана.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ ажалай ба мүнгэ зөөриин гаргаша багатайгаар үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаха арга олгодог хамтын подрядые хэрэглэхэ талаар колхоз, совхозуудай, гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай бэелүүлдэг хүдэлмэриин дүй дүршэлые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро һайшаагаа.

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ хамтын подрядые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэреэ шангадхахыень, энэ хэрэгэй түлөө колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ба мэргэжэлтэдэй харюусалга дээшэлүүлхыень, һайн дуранай үндэһэ һуури дээрэ ажалша коллективүүдые бүридүүлгын гол ёһонуудые наринаар сахихыень, ажалай эмхидхэлэй ба түлбэриин энэ түрүү арга онолой үндэһэ һуури дээрэ үйлэдбэриин ба экономическа шухала эрхэ байдал тэдэнэртэ байгуулхыень республиканuудай, хизаарнуудай, областьнуудай болон районуудай партийна ба совет органуудта, министерствэнүүд болон албан зургаануудта даалгагдаа.

Хабарай тарилгада ямараар бэлдэжэ байһан тухай, энэ асуудалаар партиин Центральна Комитедэй абаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ байһан тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо З. Н. Нуриевай, министрнүүд В. К. Месяцэй, Н. Т. Козловой, Н. Ф. Васильевай, Г. С. Золотухинай, А. А. Ежевскиин, В. Н. Поляковой, А. Г. Петрищевэй, Госкомсельхозтехникын түрүүлэгшэ Л. И. Хитрунай мэдээсэлнүүдые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро шагнаһан байна.

Хабарай тарилгада бэлэдхэлээ эмхитэйгээр түгэсхэхэ, тарилгын хүдэлмэриие саг соонь һайн шанартайгаар ябуулха, агропромышленна комплексын бүхы һалбаринуудые материальна нөөсэнүүдээр хангалгын түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхэ шухала гэжэ министерствэнүүдтэ, албан зургаануудта, республиканска ба нютагай партийна, совет органуудта заагдаба.

Фрелимо партиин Түрүүлэгшэ, Мозамбигай Арадай Республикын Президент С. Машелэй хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерэлгын дүнгүүдые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро зүбшэн хэлсэхэдээ, империализмын, хархис этэгээдүүдэй, колониализмын ба шэнэ түхэлэй колониализмын, расис апартеид болон сионизмын хүсэнүүдэй ээрхэг түримхэй ябуулгануудай улам үргэдэжэ байхада, эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлгын аша туһада манай оронуудай хани барисаае, харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ шухала гэжэ тэмдэглээ.

Польшын Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Ольшовскитой хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд тухай нүхэд Н. А. Тихоновэй, А. А. Громыкын хэһэн мэдээсэл, мүн СССР-эй гадаадын политикын бусад зарим асуудалнууд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ шагнагдаһан байна.

[Э]ХЭ ОРОНОЙ ШАГНАЛ

[Эсэгэ] Ороноо Хамгаалгын Дайнай I шатын орден Мурманск хотодо барюулагдаба

[МУРМ]АНСК. (ТАСС). Эсэгэ [Ороноо] хамгаалгын Агуусхэ ...жэлнүүдтэ немец-фа... ...булимтарагшадтай тэм... хотын ажалшадай зориг гаргаһанайнь, ...алга харуулһанайнь, ...ба соёлой байгуулал... ...мжалтануудые туйла... ...түлөө Мурманск хо... ...э Ороноо Хамгаалгын ... I шатын орденоор ...

...о дээдын шагналые ба... ...рада зорюулагдаһан ...на, совет болон нии... ...инүүдэй, ажалша кол... ...үдэй түлөөлэгшэдэй, ... Заполяриие хамгаалга... ...адагшадай — дайнай ...ай ветерануудай бая... ...глаан мартын 10-да эн... ...обо.

...рагшадта халуун ду... ...угтагдажа, КПСС-эй Политбюрогой гэшүүн, ...й оборонын министр, ...кэ Союзай Маршал ... Устинов суглаан дээрэ ...эбэ. Эхэ ороной үндэр шагналда хүртэһөөрнь [К]ПСС-эй Центральна Ко... ...эй, СССР-эй Верховно ...эй Президиумэй, СССР-... ...инистрнүүдэй Соведэй ...өө хотын ажалшадые ...урхэнһөө амаршалаад, ...эй ЦК-гай Генеральна ...рь нүхэр Ю. В. Анд... ...ай үнэн зүрхэнэй амар... ...хүсэлэнгүүдые тэдэнэр... ...жүүлһэн байна.

...рна дүхэригэй саанахи ...нск хото үшөөл тон за... ...м гэжэ үгэ хэлэгшэ тэм... ... Бодото дээрээ тэрэ ...э Октябриин сасуутан Социально - экономиче... ...а соёлой хүгжэлтын тү... ...ые айхабтар ехэ үүсхэл ...тэйгээр бэелүүлжэ ...дээ, Мурманскын ажал... ...тон ехэ юумэ хэһэн бай... ...дэнэр түрэл хотоёо Ар... ...э шэнжэлгын бааза бол... ...Заполяриие индустрижүү... ...мтын ажалтай болгоо. ...э богонихон болзор соо ...ай урда тээхи табан ...үдэй үедэ — Мурманск ...ан порт байһанаа За... ...иин промышленна ба ...й ехэ түб болотороо ...ан юм.

...ороноо хамгаалгын ...ехэ дайнда илалта туйлаха хэрэгтэ мурманскынхид ехэ хубитаяа оруулаа һэн. Тэдэнэр 14-дэхи армиин, Хойто флодой корабльнуудай, далайн ябаган сэрэгшэдэй, хилэ сахигшадай ба летчигуудай подразделенинүүдэй бүридэлдэ, партизанска отрядуудта орожо, эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаһан, фронтын аша туһада, илалта туйлахын тула далай дээрэ, причалнуудта, станогуудай дэргэдэ, шахтанууд соо, фермэнүүдтэ шэн габьяатайгаар ажаллаһан байгаа.

Хойто хилые хамгаалагшадай алдар габьяае Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнэжэ, «Совет Заполяриие хамгаалһанай түлөө» гэһэн медаль бии болгоо һэн. 300 мянга гаран хүн, тэдэнэй дундаһаа Мурманск хотодо ажаһуудаг 10 мянга гаран хүн энэ шагналда хүртэһэн байха юм.

Дайнай һүүлдэхи түрүүшын жэлнүүдэй Мурманск хотые олонхид һайн һанадаг юм гэжэ оборонын министр саашадаа хэлэбэ. Дайсанай бомбодолгонуудһаа гал түймэр боложо, олонхи гэрнүүдыень, барилгануудыень үгы хэһэн байгаа. Үнэһэн тоброг, хооһон хуудам газар хаа хаанагүй зэнхыжэ байдаг һэн. Коммунистнуудай, хотын бүхы ажалшадай хүсэлэл оролдолгонуудаар тэрэ һэргээгдэһэн, шэнээр баригдаһан байгаа. Тиигэжэ тэрэ полярна дүхэригэй саанахи үзэсхэлэн һайхан хото болонхой. Мүнөө тэрэнэй далайн порт СССР-эй эгээл томо ехэ портнуудай тоодо ороно.

Мурманскынхид, бүхы совет хүнүүдтэл адли, КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, энэ жэлэй ба бүхы арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхын түлөө оролдосотойгоор, залан сэхээр хүдэлнэ. Пленум дээрэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэ соохи, «СССР-эй 60 жэл» гэһэн тэрэнэй элидхэл доторхи заабари зүбшэлнүүдые, тобшололнуудые, Москвагай станок бүтээгшэдтэй уулзаха үедөө оруулһан дурадхалнуудыень бэелүүлгэдэ тэдэнэр гол анхаралаа хандуулна.

Эдэ гол бодолнууд, тобшололнууд ба дурадхалнуудые манай ороной ажалшад дайшалхы программа мэтээр хүлеэн абаад, хаа хаанагүй эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлнэ. Тэрэ социализмын аха дүү оронуудта халуунаар дэмжэгдэһэн, бүхы дэлхэйн олониитэдэ һайшаагдаһан байна.

Саашадаа КПСС-эй, Совет гүрэнэй гадаадын политикын асуудалнуудта тоггобо. Дайнай аюулые зайсуулан усадхахын түлөө, шахардуу байдалые һуларуулхын, арадуудай бата эб найрамдал хангахын түлөө СССР тэмсэнэ гээд тэрэ хэлээ. КПСС-эй XXVI съездын баталһан 80-дахи онуудай Эб найрамдалай программа уласхоорондын байдалай хүгжэлтэдэ һайн нүлөө үзүүлнэ. СССР-эй удаадахи эб найрамдалта үүсхэлнүүд тэрэнэй бодото үргэлжэлэл болоно.

Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгээ хоёр талаһаа хороохо тухай шэнэ бүтэмжэтэй дурадхалнуудые Советскэ Союз социалис оронуудай үмэнэһөө һаяхан оруулһан байна.

Энэнь манай һайн һайхан дура хүсэлэнгэй үшөө нэгэ гэршэ болоно. Хөөрэлдөөндэ хабаададаг манай партнернуудай иимэ дура хүсэлгүй байһан, баруун талын болохотой шиидхэбэри бэдэрхэ дурагүй байһан ушарһаа Венэдэхи ба Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд һууриһаа хүдэлнэгүй. Үргэнөөр соносхогдоһон американ «нулевой вариант» тухай бодожо үзэхэдэ, тэрэнь Советскэ Союзай талаһаа буу зэбсэг хуряалгаха зорилготой дээрэһээнь бидэ тэрэниие хүлеэн абажа шадахагүйбди, хэзээдэшье абахагүйбди.

Империалис хархис бүлэгөөрхидэй сэрэгэй аюулые улам дэбэргэжэ байһан ушарһаа бидэ оронойнгоо бэеэ хамгаалха хаба шадалые бэхижүүлхэ, арми ба флодой дайшалхы бэлэн байлгые шухала хэмжээндэ хангаха баатай болонобди.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түүхэтэ үүргэ ехэшье, харюусалгатайшье юм гээд СССР-эй оборонын министр үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй аха дүү арминуудтай нягта харилсаа холбоотойгоор тэдэ энэ үүргэеэ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэдэг юм. Тэдэнэй амгалан тайбан ажал, социализмын агууехэ туйлалтанууд найдамтайгаар хамгаалагданхай гээд совет хүнүүдэй этигэхэдэнь болохо.

Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын Дайнай I шатын орденоор Мурманск хотые шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые нүхэр Д. Ф. Устинов соносон уншаад, нэрьемэ альга ташалга доро хотын тугта шагнал зүүлгэ.

КПСС-эй Мурманска горкомой нэгэдэхи секретарь Т. Н. Щербаев, КПСС-эй Мурманска обкомой нэгэдэхи секретарь В. Н. Птицын, холын Хойто зүгые хамгаалгада хабаадагша — хотын хүндэтэ эрхэтэн И. Н. Тимофеев, «Мурманскморстрой» трестын барилгашадай бригадир Е. И. Раннев, Улаан тугта Хойто флодые командалагша адмирал А. П. Михайловский болон бусад суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

Хотодо үндэр дээдэ шагнал барюулһанайнь түлөө үнэн зүрхэнэй талархалаа мэдүүлхэ зуураа, партиин Ленинскэ Центральна Комитедэй, тэрэнэй Политбюрогой бэелүүлдэг дотоодын болон гадаадын политика манай Эхэ ороной хүгжэн һалбаралгада, совет хүнүүдэй һуудал байдалые хэлбэришэгүйгөөр һайжаруулгада гол нүхэсэл болоно гээд тэмдэглээ. Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлхэбди гээд хотын болон областиин ажалшадай үмэнэһөө парти ба правительствые найдуулаа.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые баярай суглаанда хабаадагшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаа.

СЕМИНАР-ЗҮБЛӨӨН

[Ре]спубликын арадай де[путадуудай] сельскэ болон [сомо]ной, поселково Сове[дүүдэй] гүйсэдкомуудай тү[рүү]лэгшэнэрэй зүблөөн-се[минар] боложо дүүрэбэ.

[Б]уряадай АССР-эй Ми[нист]рнүүдэй Соведэй Түрүү[лэгш]ын Нэгэдэхи орлогшо, [ре]спубликын агропромы[шле]нна комплексын соведэй [түрү]үлэгшэ Б. И. Николаев ...СР-эй Эдеэ хоолой про[грам]ма бэелүүлхэ талаар ...дай депутадуудай нюта... Соведүүдэй дүүргэхэ зорилгонууд тухай» элидхэл хэбэ.

Зүблөөн-семинарта хабаадагшад республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Госпланай түрүүлэгшэ **Д-Н. Т. Раднаев**, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **С. В. Ангапов**, республикын финансын министр **Ч. В. Ендонов**, дотоодын хэрэгүүдэй министр **И. В. Бутуханов** гэгшэдэй элидхэлнүүдые шагнаа.

Удаань сельскэ болон сомоной, поселково Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр ажал хүдэлмэриингөө дүй дүршэлөөр андалдаба. Загарайн поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. Б. Цырендоржиев**, Хойто-Байгалай районой Северомуйска поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Н. Г. Гумерова** болон бусад үгэ хэлэһэн байна.

Республикын бүхы министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд энэ үдэр сельскэ болон сомоной, поселково Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэртэй уулзажа, тэдэнэй асуудалнуудта харюусаба.

Семинар - зүблөөндэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. С. Семенов**, КПСС-эй обкомой эмхидхэлэй таһагые даагша **К. К. Шомоев** гэгшэд хабаадалсаа.

ШАГНАЛ

Худалдаа наймаанай системэдэ, республикын партийна болон совет органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө СССР-эй ой модоной, целлюлозно-саарһанай болон модо болбосоруулгын промышленностиин хүдэлмэришэдые хангалгын Буряадай управлениин кадрнуудай таһагай начальник Цыбик Батуевич **Амагаевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө Хяагтын районой Мөөрөөшын совхозой директор Петр Ильич **Гавриловые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ХАМАГ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛХЭ

Байгша оной апрелиин 16-да орон дотороо коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн Москвагай түрүү предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые халуунаар дэмжэһэнээ мэдүүлэн, Буряадай модо болбосоруулдаг, мебель бүтээдэг комбинадай коллектив хамтын митинг үнгэргэбэ. Предприятиин олон тоото хүдэлмэришэд модо болбосоруулгын цехтэ сугларжа, комбинадай профкомой түрүүлэгшэ В. Г. Чагдуров баяр ёһололой оршон байдалда митинг нээгээ. Нэн түрүүн парткомой секретарь В. Г. Васильевта үгэ үгтэбэ.

—Манай арад бүхэдэлхэйн пролетаринарай ашата вождь Владимир Ильич Ленинэй түрэһэн үдэртэй дашарамдуулан, жэл бүри коммунис субботник үнгэргэдэг хэлбэришэгүй нангин заншалтай, —гэжэ тэрэ хэлээ. — Москва хотын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ локомотивна депогой хүдэлмэришэд урдынхи мэтээрээ коммунис субботнигой габшагай ажалаар Владимир Ильичэй түрэһэн үдэрые угтаха гэһэн үүсхэл гаргаа. Тэрэниие ороноймнай ниислэл хотын олон түрүү предприятинуудай коллективүүд халуунаар дэмжэнхэй. Манайшье комбинадай коллектив тэдэнэй үүсхэлые үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ байһанаа гэршэлнэ. Бидэ бүхы коллективээрээ субботнигто гаража, хүдэлмэришэн ангиин нэрэ хүндые үргэн, габшагай шангаар хүдэлөөд, олоһон мүнгөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулхабди.

Удаань 1982 оной Гүрэнэй шангай лауреат, доодо складай оператор Ф. Н. Кручинина, модо болбосоруулгын цехэй слесарь, цехкомой түрүүлэгшэ С. Банеев, модо тайралгын цехэй браковщица Л. Бронникова, мебельнэ цехэй станочница З. Е. Дудникова, хатаалгын цехэй начальник Т Н. Капорский гэгшэд үгэ хэлэһэн байна. Комбинадай гол шухала цехүүдэй эдэ түлөөлэгшэд москвагайхидай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээд, субботнигто цех бүхэнэй ямар хэмжээнэй ажал хэхэ байһаниие тодорхойлон хөөрэбэд.

Һүүлээрнь комбинадай коллектив коммунис субботнигто 1000 кубометр модо хэмжүүрлэн тайраха, 500 кубометр хюрөөдэмэл материал бэлэдхэхэ, 250 кубометр технологическа зомгооһо үйлэдбэрилхэ, 45 мянган түхэригэй товарна продукци, мүн 10 мянган түхэригэй мебель гаргаха гэһэн уялгануудые баталан абаба.

Ц. ЦЫРЕНДАШИЕВ.

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ угтуулан

ЭМХИТЭЙГЭЭР, ҮНДЭР БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР

В. И. Ленинэй түрэһөөр 113 жэлэй ойдо зорюулжа, манай орондо бүхэсоюзна коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн Москвагай, Ленинградай түрүү коллективүүдэй үүсхэлые республикымнай ажалшад үргэнөөр дэмжэжэ байна гээд субботник үнгэргэхэ республиканска штабай үсэгэлдэр болоһон заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Заседаниие штабай начальник, партиин обкомой хоёрдохи секретарь **В. Г. Бирюков** хүтэлбэрилөө.

Республикымнай ниислэл — Улаан-Үдын коллективүүд, нэн түрүүн Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой, үнгэрэгшэ жэлдэ Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ илажа гараһан Буряадай мебель бүтээдэг, модо болбосоруулдаг комбинадай, М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой, «Улан-Удэтрансстрой» трестын 397-дохи барилга-хабсаралгын поездын ажалшад, Зүүн Сибириин технологическа институдай багшанар болон студентнэр, энэ үүсхэлые дэмжэжэ, үндэр бүтээсэтэ ажалаар дурасхаалта үдэрые тэмдэглэхэ гэһэн уряатайгаар республикын ажалшадта хандаба. Энээн тухай штабай заседани дээрэ Улаан-Үдэдэ коммунис субботник үнгэргэхэ штабай начальник, партиин горкомой секретарь **В. С. Тимашов** мэдээсэбэ. Үүсхэлшэд субботнигой үдэр үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа, эрхим шанартай продукци гаргахаар, үдэрэйнгөө түсэб үлүүлэн дүүргэхээр хараална. Тиихэдээ энэ үдэр алмаһан элшэ хүсэ, эд, түлишэ ашаглаха юм гээд нүхэр В. С. Тимашов хөөрэбэ.

Бүхыдөө Улаан-Үдын промышленна предприятинуудта, барилганууд, транспорт дээрэ, түрэл городоо болбосон түхэлтэй болгохо талаар бүгэдэ ниитын ажалда 192 мянга гаран хүн хабаадаха гээд хараалагдана. Тэдэнэр бүхыдөө 2 миллион гаран түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргаха, 184 мянган түхэриг арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулха юм байна.

Штабай удаадахи заседанинууд дээрэ республикын районуудта субботнигто бэлэдхэлэй ябаса зүбшэгдэхэ гээд түсэблэгдэбэ.

Штабай заседанида партиин обкомой таһагуудые даагшанар **Н. А. Розанов, С. Н. Булдаев**, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **В. Н. Черныш** хабаадалсаба.

Бүхэсоюзна коммунис субботнигто зорюулагдаһан митинг М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна деподо үсэгэлдэр, үглөөнэй 8 часта эхилбэ. Митингые депогой парткомой секретарь В. А. Гранат нээгээ. Машинист В. Дорофеев, слесарьнүүд В. Каретин, В. Шестаков, инструментальна цехэй мастер В. Бодров, депогой ахамад инженер Б. Хомутов гэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлэжэ, субботнигой үдэр үндэр бүтээсэтэйгээр, жэлэй эхинһээ алмаһан электрын элшэ хүсэнэй нөөсөөр хүдэлхэ гэжэ дурадхабад. Энэ дурадхалые митингдэ хабаадагшад халуунаар дэмжээ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Митингын үедэ; машинист В. Дорофеев үгэ хэлэжэ байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЗАЛУУШУУЛЫЕ УРЯАЛБА

Коммунис субботнигой угтамжада зорюулагдаһан баяр ёһололой митинг Зүүн-Сибириин технологическа институдта уржадэр үнгэргэгдэбэ. Энэ институдай парткомой секретарь Л. А. Бердников митингые нээжэ, оролто үгэ соогоо иигэжэ хэлээ:

— 1919 ондо совет арадай ажалай һайн һайхан заншал мүндэлөө. Тэрэ гэһэнһээ хойшо бүхы хүнүүд москвагайхидай үүсхэл дэмжэнэ. Мүн манай институдай багшанар болон студентнэр нэгэ хүн шэнгеэр коммунис субботнигто хододоо хабаадажа байдаг.

Удаань институдай политэкономикын кафедрые даагша Д. Ж. Батуев үгэ хэлэхэдээ, манай гүрэнэй ажалай заншалые социалис хани нүхэсэлэй гүрэнүүд мүн лэ дэмжэнэ гэжэ элирхэйлээ.

КПСС-эй түүхын кафедрын доцент, партиин ветеран А. С. Кирдяшкин, инженерно-экономическа факультедэй 2-дохи курсын студент Владимир Алхунов, барилгын факультедэй 3-дахи курсын студентка Светлана Черепанова гэгшэд Ленинскэ субботнигой гүнзэгы удха шанар тухай хэлэжэ, апрелиин 16-най үдэр барандаа субботнигто хабаадахаар бэлэн байһанаа мэдүүлбэд.

Митингын түгэсхэлдэ ВСТИ-гэй ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Андрей Карнышев Улаан-Үдын дээдэ, тусхай дунда болон юрэнхы эрдэмэй һургуулиин һурагшадта, студентнэртэ зорюулагдаһан хандалгатай танилсуулба. Улаан-Үдэдэ һуража байһан залуушуулые москвагайхидай үүсхэлые дэмжэхыень хандалга соогоо уряалаа. Субботнигой үдэр институдай 5 мянга гаран студентнэр, багшанар элдэб объектнүүдтэ 8 часай туршада хүдэлхэ юм. Судна бүтээлгын заводто, шэнэ гостиницын барилга дээрэ ажаллаха, түрэл хотоёо болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэридэ хабаадаха байна.

Б. ДОРЖИЕВА.

ҺУНГАЛТЫЕ УГТУУЛАН

ҺУНГАГШАДТАЯА УУЛЗАБА

Ивалгын гидромелиоративна техникумэй һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэһэн актова зал соо районой ажахынуудһаа, предприятинуудһаа ерэһэн һунгагшад Улаан-Үдын районой Ивалгын һунгуулиин 156-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн ВАСХНИЛ-ай Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай лабораториин ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Анна Геннадьевна Дубровскаятай уулзалга үнгэрэбэ.

Баярай энэ суглаае КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой секретарь А. Б. Раднаев нээжэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат А. Г. Дубровскаягай этигэмжэтэ нюур — Галина Александровна Денисенкэдэ үгэ үгэбэ. Тэрэ А. Г. Дубровскаягай ажалай намтар тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөөд, һунгалтын үдэр тэрэнэй түлөө нэгэ хүн шэнгеэр дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалба.

Удаань Ивалгын кондитерска фабрикын хүдэлмэрилэгшэ **В. Б. Казакова**, «Бурводстрой» трестын ПМК-гай директор Н. Я. Кондаков, химизациин республиканска станциин хүдэлмэрилэгшэ С. Я. Фомин, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын парткомой секретарь А. М. Бояркин, ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Буряадай хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэ Ю. М. Овчинникова гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат А. Г. Дубровскаягай кандидатурые үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ. Тиихэдэ үгэ хэлэгшэд Ивалга һууринда хүүгэдэй саад, пекарни бариха тухай захяануудые үгэһэн байна.

Сугларгашадта халуунаар угтагдаһан А. Г. Дубровская үгэ хэлэхэдээ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэнэйнь түлөө һунгагшадтаа үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөөд, этигэл найдабариень харюулхын түлөө бүхы хүсэеэ зорюулхаб гэжэ найдуулба.

Н. ДЫМБРЫЛОВА.

БРИГАДНА ГУРИМ

КИЕВ. Энэ хабартаа бригадна подрядаар хүдэлхэ отрядуудые Новоазовско районой ажахынууд Донбасс дотороо түрүүлэн бүридхэжэ дүүргээ. Севооборотуудай полинуудые болон технологическа картануудые тэдээндэ даалгаһан тухай актнууд эдэ ажахынуудта барюулагдаа.

УССР-эй Хүдөө ажахын министерствэһээ ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэһэнэй ёһоор, республика дотор эсэсэй дүнгүүдээр хүдэлмэриин түлбэри тогтоохо коллективнэ подряд үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хараа шугам бэелүүлэгдэнэ. Мүнөө гурба мянга хахад шахуу коллектив тоологдоно. Энэнь недондо жэлэйхиһээ нэгэ хахад дахин ехэ болоно. Оньһон техникын ехээр хэрэглэгдэдэг, тала газартай колхоз, совхозуудта иимэ коллективүүд байгуулагдана. Жэлэй эхиндэ даабари абаад, таряашад мэдэлдэнь үгтэһэн бүхы нөөсэнүүдые бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ гэжэ оролдоно.

Запорожско областиин Бердянска районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд эдэбхи хэшээлтэйгээр, харюусалгатайгаар ажалладаг дээрэһээ үндэр дүнгүүдые туйладаг. Табан жэлэй туршада продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн район доторхи дундуур хэмжээнһээ хоёр үлүүтэй дахин, харин олзо доходынь бүхыдөө долоо дахин дээшэлһэн байна.

Бригадна подрядаар хүдэлдэг болоһон оньһожоруулагдамал отрядууд дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэдээр бүридхэгдэнхэй. Хэрэгтэй техникэ, нэгэдэхи классай үрэһэ хүрэнгэ, яһала ехэ үтэгжүүлгэ, хорхой шумуул болон үбшэнһөө ургамалнуудые хамгаалдаг зүйлнүүд тэдэнэртэ үгтэнхэй.

Түсэбтэ табан жэлэй эсэс тээшэ энэ түрүү аргаар хүдэлдэг коллективүүдэй тоо гурба дахин олошорхо юм. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор, ажалай түлбэриин аккордно-шангай гуримтай коллективнэ подряд колхоз, совхозуудта хүдэлмэри эмхидхэлгын гол **гурим** болохо байна.

Партийна ажабайдал

ДАРЫ ШИИДХЭХЭЭР БОЛОО

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэһэн «Улаан-Туяа» совхозой партийна хамтын суглаанай урда тээхэнэ түрүү үхэршэн Сультим Цыренович Цыреновэй түүртэдэ хүрэбэбди. Бидэнэй ерэхэ тухай урид мэдээгүйшье haa, табиһан асуудалнуудтамнай тэрэ үндэһэтэй харюунуудые үгэбэ. Һүүлээрнь партийна суглаан дээрэ өөрынгөө hанамжануудые мүн лэ тодорхойгоор элирхэйлээ һэн.

— КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, тэндэ Юрий Владимирович Андроповой хэлэһэн удха түгэлдэр үгые би миин лэ уншаад гараа бэшэб, харин партиин гэшүүн хадаа тэдэнние тон анхаралтайгаар шудалааб, — гэжэ Сультим Цыренович хөөрэбэ. — Тус Пленум дээрэ үнэхөөрөөшье шухала зорилгонууд табигдаа. Зүгөөр тэдэнние бэелүүлгэ даалгагдаһан хүдэлмэриингөө түлөө хүн бүхэнэй харюусалгаһаа дулдыдаха гүб даа. Мүнөө үедэ хэншье хайша хэрэг хүдэлхэ эрхэгүй. Юуб гэхэдэ, эдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн, гурим журамаа нарииншаар сахижа, имагтал өөртөө бэшэ, харин сугтаа хүдэлдэг нүхэртөө эрилтэ ехэтэйгээр хандажа, ажаллаха уялгатайбди.

Цыреновэй гэр соо дулаан, hарууд. Шалань шэрдээтэй. Ханадань гоёор шэмэглэгдэһэн «Малшанай буланда» үбэлжэлгын үедэ малшанай абаһан социалис уялганууд болон мүрысөөнэй дүрим няалгаатай.

— Үнгэрһэн үедэ совхознай яhала ашаг олзотойгоор хүдэлбэшье, энээгээрээ сэдьхэлээ ханаха эрхэтэй гүбди? — гэжэ асуугаад, өөрөө иигэжэ харюусана: — Үгы. Үхэрөө гарзада оруулаа ха юмбибди. Юун дээрэһээ имэ ушарнууд тохёолдооб гэхэдэ, зарим малшаднай өөрынгөө уялгануудта хангалтагүйгөөр хандажа, архидана, ажалhaa hаатана ха юм. Хэрбээ манай партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд, мүн захиргаан тиимэрхүү хүнүүдтэ шанга эрилтэ табижа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин нүлөө дээшэлүүлээ hаань, зуу гаран үхэрнүүдые үхүүлхэ байгаа гээшэ гүбди? Үгы юм бэд даа. Харин совхознай зуун таби бэшэ, хоёр зуун мянган түхэриг ашаг олзо абажа магад байгаа ха юм! Хүнүүдэй һэшхэл, журам, харюусалга — энэл даа гол нөөсэнүүднай. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ онсо тэмдэглэгдээ һэн. Мүнөөдэрэйнгөө суглаан дээрэшье энэ асуудалые хурсаар табиха хэрэгтэй.

Зүб даа, үнэхөөрөөшье үнинэй тэрэнние hанаата болгодог бодолнуудые түрүү үхэршэн хэлэбэ гээшэ. Ёhотой коммунист амжалтануудаараа хэзээдэшье сэдьхэлээ ханадаггүй, партиин шиидхэбэринүүдые шууд сэхээр бэелүүлхэ шэнэ арга нөөсэнүүдые бэдэржэл ябадаг ха юм.

Урдань хараалагдаһан лэ сагтаа суглаан эхилбэ. Совхозой партбюрогой секретарь Б. Ц. Цыбиков элидхэл соогоо тодорхой баримта жэшээнүүд дээрэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ совхозой коллективэй түйлаһан амжалтануудые эли тодоор харуулаад, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй эрилтэнүүдһээ уламжалан, ямар зорилгонууд табигданаб гэжэ хэлэбэ. Жэшээнь, нёдондо ороохото ургамалнуудай гектар бүхэнһөө 8 центнер орооhон абтаһан байна. Бүхыдөө 31400 центнер үбһэн хураагдаа. 18000 центнер сенаж ларгдаа, 4000 центнер hолоомо суглуулагдаа. Механизаторнууд Н. Б. Мусин, С. Ц. Цыренов, В. Бурлаков, В. Тарнуев, үнинэй коммунист Д. О. Ширабоной луговодүүдай звено, Р. Н. Жамбаловай бригада габшагайгаар ажаллаа.

Гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө совхоз 105 процент дүүргээ. Имэ үрэ дүн түйлаха хэрэгтэ малшад — КПСС-эй райкомой гэшүүн С-Ж. А. Цыренов, А. З. Аюшеев, А. А. Поселенов, Ц-Д. Ж. Гурожапов болон бусад хубитаяа оруулаа.

Социалис мүрысөөнэй манлайда ябаһан совхозой үйлэдбэриин түрүүшүүлдэ — алдар соло гэжэ Б. Ц. Цыбиков элидхэлээ үргэлжэлүүлбэ. Гэхэтэй хамта бүри үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаха зорилгоор бүхы арга нөөсэнүүдые хэрэглээ гүбди? Үгы гэжэ хэлэлтэй. Таряан ажал хангалтагүйгөөр эрхилэгдэнэ, севооборотууд сахигданагүй, хүрьhэ хамгаалдаг гурим удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ, үрэһэ хүрэнгэ hайжаруулгада анхарал хандуулагданагүй. Үшөө нэгэ дутагдал hанаа зобооно: паар хахалха нёдондоной түсэб 81 процент, намарай паар хахалха түсэб 55,5 процент дүүргэгдээ.

Гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө улаан-туяагайхид болзорhoo урид дүүргэбэшье, малай гарзалаагүй haa, үрэ дүнгүүдынь бүри hайн байха байгаа. Энээн дээрэһээ ажахы 1981 ондо — 19655, 1982 ондо 24667 түхэригөөр хохидоhон байна. Ушарынь гэхэдэ, ажалай ба гүрэнэй журамай байдал хангалтагүй, зарим үхэршэд, хонишод хүтэлбэри болон партийна организациин зүгһөө хиналтагүй дээрэһээ совхозой үйлэдбэридэ горитой хохидол үзүүлнэ. Тиимэһээ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёhoop партийна, гүрэнэй ба ажалай журамые эбдэхэ ушарнуудтай эрид тэмсэхэ саг ерээ гэжэ совхозой коммунист, ажалшан бүхэн ойлгохо зэргэтэй.

Хэрбээ совхозой дирекци, партийна организациин эрилтээ шангадхаагүй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие гуримшуулаагүй hаань, арбан нэгэдэхи табан жэлэй тэг дундахи жэлдэ хараалагдаһан түсэбүүд бүрүү hүрэжэ магад, гэжэ элидхэлшэ онсо тэмдэглэбэ. Байгша ондо тус ажахын урда нилээд ехэ зорилгонууд табигданхай. Гүрэндэ 2650 центнер мяха, 140 центнер hooho тушаахаар хараалагдана. 400 үхэр шахан таргалуулха байра ашаглагдаха, хүүгэдэй сад-ясли, ажаhуудалай эрилтэ хангалгын комбинадай түшаан абадаг пункт баригдажа эхилхэ.

Бүхы дээрэнь абажа харахада, бидэнэр нилээд амжалтатай гээшэбди, гэжэ түгэсхэлдэнь Б. Ц. Цыбиков хэлэбэ. Гэбэшье шүүмжэлхы ёhoop, партийна, гүрэнэй талаhaa хаража үзэбэл, манай ажахын бүхы ажал ябуулгые hайжаруулха горитой арга нөөсэнүүд бии гээшэ. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёhoop эдэ нөөсэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр ягаад хэрэглэхэ тухай hанамжануудаа элирхэйлхыень коммунистнуудта дурадхагдана.

Ажалай ветеран Д. О. Ширабон: — Амжалтануудтайбди гэжэ үбсүүгээ тоншоhоной үлүү. Энэмнай бултанда мэдээжэ. Харин зарим малнай хамууранхай гэжэ үсөөн зон мэдэхэ. Юундэ энээн тухай элидхэл соо хэлэгдээгүйб? Үбшэнние һэргылхын тула малаа саг соонь креолинтай уhан соо угааха тухай зоовет-мэргэжэлтэд hанаагаа юундэ зобоногүйб? Ямар шалтагаанhaa боложо үхэр, хонимнай гарзалнаб?

Зоовет-мэргэжэлтэдэй муугаар хүдэлһэнһөө уламжалан, зарим үхэршэд, хонишоднай малаа муугаар харууhална. Совхозой дирекци, партийна организаци зоовет-мэргэжэлтэдтэ шанга эрилтэ табиха ёhотой. Юрэдөө, малаа бүтэн бүриннөөр харууhалхын тула хам орохо саг ерээ.

Ахамад зоотехник Н. Л. Тарнуев: — Партбюрогой секретарь совхоз дотор ажалай журамай байдалые элидхэл соогоо хүсэд харуулаагүй, гэжэ hанагдана. Харин КПСС-эй үнинэй гэшүүн нүхэр Ширабон журамые дээрэһээнь гуримшуулха тухай тон зүбөөр хэлээ. Бидэнэр, мэргэжэлтэдэй, «сагаан бээлэйгээ» тайлаха саг нээрээшье тулажа ерээ. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй эрилтэнүүдтэ харюусамаар хүдэлнэгүйбди. Малай гарзалжа байхада, амжалтануудаа дурдаһанайшье хэрэггүй. Ажалай журам эбдэдэг, архидадаг үхэршэдэй малынь нэн түрүүн үхэнэ бшуу. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин муугаар ябуулагдаhанhaa имэ байдал тохёолдоо ха юм. Саашадаа партийна организаци, тэрэнэй партбюрогой секретарь үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие комплексно гуримаар, тодорхой шэглэлтэйгээр эрхилхэ гэжэ оролдохо ёhотой. Тиигэбэл журамшье, үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдшье hайжарха.

Хонишон Т. А-О. Мамедов: — Совхозойнгоо ашаг олзотойгоор хүдэлжэ байhандань үнэн зүрхэнһөө баярлахаар. Зүгөөр бүри hайнаар хүдэлхэ аргатайбди. Журамhaa эхилхэ хэрэгтэй. Совхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд гүүртэ, отарануудаар саг үргэлжэ ябажа, хүн зонтой уулзажа, нэгэнэйнь амжалтатайгаар, нүгөөдынь муугаар хүдэлһэнэй шалтагаануудые элирүүлжэ, тэрэ дары туhаламжа үзүүлхэ уялгатай. Тиигэжэ хүтэлбэрилэгшэднай хүн зонойнгоо эрилтэ, хэрэглэмжэ, hанал бодолнуудыень hайн мэдэхэ болобол, журамшье алгадгүй hайжарха. Харин зарим хүдхэшүүлэй журам эбдэһэн зандаа байгаа hаань, тэдэнние гамгүй хэһээхэ хэрэгтэй.

Энэ асуудалые хурсаар табиха саг ерээ, — гэжэ түрүү үхэршэн, партиин райкомой гэшүүн С. Ц. Цыренов суглаанай урда тээ хэлээ бэлэй. Үнэхөөрөөшье, совхозой коммунистнууд партбюрогой секретарь Б. Ц. Цыбиковэй элидхэлые бүтэмжэтэй hайнаар, шүүмжэлхы ёhoop зүбшэн хэлсэжэ, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар олон үнэтэ дурадхалнуудые оруулаа. Совхозой директор Банзатов, отделениие эрхилэгшэ Базаров, сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Гармаев, hургуулиин директор Баяндуева тодорхой хурса үгэнүүдые хэлээ. Партиин табиhан зорилгонуудые ашаг үрэтэйгөөр бэелүүлхын тула ажалайнгаа журамые үдэр бүри бэхижүүлхэ, даалгагдаhан хэрэгэй түлөө харюусалгаяа дээшэлүүлхэ, совхозой ажалшадай хүдэлхэ, ажаhууха эрхэ байдалые гүйсэд хангаха хэрэгтэй гэжэ бүхы үгэ хэлэгшэд нэгэн дуугаар тэмдэглээ. Эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ совхозой партийна организаци мүнөө үедэ бүхы анхаралаа хандуулна.

В. СЕМЕНОВ,
«Улаан-Туяа» газетын хүдэлмэрилэгшэ.
Ярууна.

ПЛЕНУМ БОЛОБО

Забайкалиин транспортна барилгашадай Дорпрофсожой зургаадахи пленум болобо. Тус пленумдэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй болон ВЦСПС-эй дүрбэдэхи пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, үйлэдбэри дээрэ ажалай журам бэхижүүлхэ, ажалай эрхэ байдал hайжаруулха талаар профсоюзна организацинуудай хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсээ. Москва хотын түрүү коллективүүдэй үүсхэл халуунаар дэмжэһэн транспортна барилгашад ажалай эмхидхэл эрид hайжаруулхэ, үйлэдбэриин болон гүрэнэй журам эбдэгшэдтэй тэмсэл шангадхахын түлөө үүсхэл дэлгэрүүлһэн байна.

Зарим хүнүүдэй хүдэлмэридөө гараагүй гү, али гээгдэһэн дээрэһээ хүдэлмэриин саг ехээр hамшаагдажа, хараалагдаhан түсэб, даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ haад түбэг ушаруулан, ажалшадые коммунис ёhoop хүмүүжүүлхэ хэрэгые хойшо

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Улаан-Үдын париин сэмбын комбинадай утаhа ээрэдэг аппаратна цехтэ бүхыдөө 65 хүн гурбан халаанда хүдэлдэг юм. Энэ цехэй коллектив комбинат соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ ходо түрүү hуури эзэлдэг байна. Һара бүриингөө түсэбые холо үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ, халаанайнгаа нормо үлүүлэн дүүргэдэг ажалай түрүүшүүл Света Аверкина, Света Махмудова, Рита Борисанова (зураг дээрэ зүүн гарhaa) гэгшэдэй хубита ехэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БЭРХЭ МАЛШАН

Василий Цыреторович Наханцаков олон жэлэй туршада «50 лет Октября» колхоздо малшанаар хүдэлнэ. Мүнөө тэрэ Дэби-Голой адагта хайнагуудай гүүртые даагшаар хүдэлнэ.

Бүхы наhан соогоо мал ажал дээрэ хүдэлжэ, дүршэл ехэтэй болоhон хүн. Тэрэнэй харууhалжа байhан мал ямаршье сагта тобир тарган байдаг, гарзада оруулха ушар үзэгдэдэггүй. Даажа байhан 130 гаран хайнаг үнеэдhээнь жэл бүри зуу гаран тугалнуудые абажа түлжүүлдэг.

Хабар, зундаа Василий Цыреторович малаа туугаад холын бэлшээридэ гарадаг. Хадын шэмэтэй ногоондо тэдэнь hайнаар хүшэ абадаг. Гэбэшье тэндэ мал харууhалхань тиимэшье хүнгэн бэшэ. Юуб гэхэдэ, үндэр хадаhaa мал халижа болохо, илангаяа шоно, элдэб арьяатад гэнэтэй.

Бэрхэ малшан арга хүргынь олоод лэ үхэрнүүдээ бүрин бүтэн байлгадаг, арьяатаниие жэл бүри олоор хюдадаг. Шонын гүлгэлдэг газарые тэрэ эртэнhээ адаглажа абаад, hүүлдэнь бултыень алажа, арhыень госпромхоздо тушаадаг байха юм.

Малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Василий Цыреторович жэл бүри гансашье ажахыдаа бэшэ, харин Ахынгаа район соо түрүү hууринуудта гаралсажа, шагнал хайранuудта хүртэдэг. Тэрэнэй үбсүүе «Ажалай Алдар Солын» гурбадахи шатын орден, «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэhэн тэмдэгүүд гоёно. Суута малшан республикынгаа 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор үгтаха гэжэ шиидэад, энэ жэлэй малай үбэлжэлгые эрхим hайнаар үнгэргэжэ байна.

Д. ДУГАРОВ.

АЖАЛЫЕНЬ ЭРИД ҺАЙЖАРУУЛХА

Колхозуудай тоосоото-һунгалтын суглаануудай дүнгүүд тушаа

Эдэ үдэрнүүдтэ манай республикын олон мянган колхозниг уудай хамтын ажабайдалай шухала кампани—тоосоото болон тоосоото-һунгалтын суглаанууд боложо дүүрэнтэбэ. Түрэл Коммунис партиингаа ЦК-гай майн болон ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай хүдэлөөнэй улам эршэдэжэ байhан үедэ эдэ суглаанууд болобо гээшэ.

Хүдөө ажахые бүхыдэнь, тэрэ тоодо колхозуудай үйлэдбэри болон экономикые бүри түргэнөөр хүгжөөхын, хүн зониие эдеэ хоолоор улам hайнаар хангадаг болохын тула юу хэхэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбтэ даабаринуудые хайшан гэжэ амжалтатайгаар дүүргэхэ тухай колхозниг ууд суглаанууд дээрээ дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдөө. Энээн тушаа тодорхой хэмжээнүүдые хараалаа.

Манай колхозуудай урдаа байhан ехэ зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ шадаха, ажалаа үшөөл hайжаруулха дүүрэн аргатай байhаниие үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд гэршэлэн харуулна. Нёдондо республикын колхозуудай малшадай шэн зоригтойгоор хүдэлhэнэй ашаар бүхыдөө урда жэлэйхиhээ 37,8 мянган тонноор ехэ үбһэн, 106,1 мянган тонноор ехэ силос, 13,4 мянган тонноор ехэ сенаж бэлэдхэгдэжэ, ниитын адууhа малые hайнаар үбэлжүүлхэ, мяха, hү болон бусад продукци элбэгээр абаха, гүрэндэ худалдаха арга олдоо.

Тэрэшэлэн колхозуудай диилэнхи олонхи гүүртэ, фермэнүүд урда жэлэйхидэ орходоо hү hааляа хараа байса дээшэлүүлээ. Мүн ажахынуудта тугал, хурьгад, поршоонхонууд урдынхиhаа зарим тэды олон абтана, нооhоншье ехэ хайшалагдаа hэн.

Үнгэрһэн жэлдэ диилэнхи олонхи колхозуудта ажалай эмхидхэл hайжаруулха, алмалта, арьбалалтын гурим нариинаар сахиха талаар зарим тэды хүдэлмэри хэгдэжэ урзандаhайхитай сасуулбал, бүхы гарза 9 миллион түхэригөөр бага болгогдоо. Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз—250 мянган түхэриг, Зэдын районой «Коммунизм» колхоз—168 мянган түхэриг сэбэр ашаг олзо оруулаа. Мухар-Шэбэрэй районой «Искра», «Коммунизм», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд энэ талаар муу бэшэ үрэ дүнтэйгөөр жэлые дүүргэбэ. Тиигэжэ олохон колхозуудта байгша ондо гарза гаргашые үшөө ехээр хороохо арга боломжо бии болонхой.

Гэхэтэй хамта үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, таряан болон мал ажалhaa продукци ехээр абаха, илангаяа ажахынуудай экономико бэхижүүлхэ, бүхы продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха арга боломжо колхоз бүхэндэ үшөөл хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ суглаанууд дээрэ үгэ хэлэhэн хүнүүд онсолон тэмдэглэhэн байна. Илангаяа энэ талаар олохон колхозуудай правлениинууд, хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд ехэхэн шүүмжэлэлдэ ороо.

Тусхайлбал, Зэдын районой Доржи Банзаровай, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта болоhон тоосоото-hунгалтын суглаанууд дээрэ гэшүүдынь нилээд олон шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэhэн, хүдэлмэриин эмхидхэл, ажалай журам эрид hайжаруулха тушаа тодорхой дурадхалнуудые оруулhан байна. Жэшээнь, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тракторна бригадын бригадир И. Г. Григорьев үгэ хэлэхэдээ, социалис мүрысөөе зүбөөр эмхидхэхэ, дүнгүүдыень хаhа сагтань согсолхо, хүнүүдые урмашуулха хэмжээнүүдые хараалhан соогоо бэелүүлхэ хэрэгтэй гэжэ дурадхаба. Юуб гэхэдэ, эндэ мүрысөөн миил ёhо тэдысэ эмхидхэгдэнэ, олонхи ушарта түрүүшүүлдэ шан болон урмашуулгын нэмэлтэ түлөөhэн үгтэдэггүй, «мартагдашадаг». Энэнь хүнүүдэй урма хухална, ажалай журамда мууса нүлөөлнэ гэбэ.

Автомашинын жолоошод үдэр соо хэхэ даабаряа абахамнай гээд, үглөөгүүр бүхэндэ конторо соо сугларжа, 3—4 час соо хөөрсэгэнэдэг. Тиигэжэ үнэтэ саг дэмы hалана. Үглөөдэр хэхэ ажалайнгаа даабариие хүн бүхэн урда үдэшэнь хуу мэдээд байдаг болоо haa, hураггүй дээрэ hэн гэжэ жолоошон Н. Е. Вершинин дурадхаба.

Хүдөө ажахые, тэрэ тоодо колхозуудые али болохо юумээр хангаха уялгатай предприяти, организацинуудта, илангаяа «Госкомсельхозтехника», «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлнүүдэй ажал тушаа олон шүүмжэлэл хэгдээ, гомдол оруулагдаа. КПСС-эй ЦК-гай майн болон ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй ёhoop, колхоз, совхозууд болон тэдэниие хангадаг, продукцинуудые болбосоруулдаг предприятинууд мүнөө нэгэн үг зорилготой агропромышленна комплекс болоод байхадаа, хоорондохи харилсаа холбоогоо мүнөөдэрэй эрилтэдэ тааруулан эмхидхэхэ зэргэтэй гэжэ хүнүүд хэлэнэ.

Мухар-Шэбэрэй, Загарайн, Бэшүүрэй, Улаан-Үдын районуудай колхозуудта хамтын суглаанууд олон хүнүүдэй хабаадалгатайгаар, шанга шүүмжэлгэтэйгээр үнгэргэгдөө. Дутагдалнууд тухай нюур сахилтагүй шанга шүүмжэлэл хэгдэhэн байна. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой фермые даагша Г. З. Сибагатулин үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ: «Түрүү hаалишан А. Н. Кравцова үнеэн бүхэнhөө жэл соо 2761 килограмм hү hаажа, бүхыдэнь 530,7 центнер hү үйлэдбэрилөөд, мүн hарадаа 300 түхэриг салин абадаг байгаа. Тиихэдэнь тэрээнтэй зэргэлээд хүдэлдэг hаалишад В. С. Брылева, Г. В. Петрова, А. И. Соколова гэгшэд элдэб шалтагаан урдаа баряад, жэл соо тус тустаа 98—100 дахин ажалдаа гараагүй, гээгдээ. Энээнhээ боложо, тэдэнэр тус бүридөө миил 276—300 центнер hү жэл соо haahан байна. Тэрээнэйнгээ зэргээр ажалай түлөөhэ ахир бага абаа. Ондоогоор хэлэбэл, ажалай журам эбдэhэн дээрэhээ эдэ hаалишад колхоздоо хэдэн мянган түхэригэй гарза хээ, өөhэдөөшье хохидоо ха юм даа».

Хүдөөгэй хүн зоной hуудал байдалые hайжаруулха, колхозниг уудые гэр байраар хангаха тушаа суглаанууд дээрэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Байгша ондо республика дотор колхозуудта гэр байра бариха хэрэгтэ 5,7 миллион түхэриг hомологдоо. Энээнэй үшөөл бага байhаниинь мэдээжэ. Тиимэhээ умсын гэр байра барилгада колхозниг уудай өөhэдынь мүнгэ элсүүлхэ, гүрэнэй банкhaa урьhаламжын мүнгэ абажа хэрэглэхэ шухала болоно. Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой гэшүүдэй суглаанда хабаадалсахадаа республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ В. Б. Саганов энэ асуудалда онсо анхарал хандуулба. Гансахан гүрэнэй, колхозой мүнгэ зөөрөөр бүхы гэшүүдтэ гэр байра барижа үгэхэнь бэрхэтэй. Энээндэ колхозниг уудай нөөсэлгын мүнгэ оруулалсаха, гүрэнэй урьhаламжа хэрэглэхэ, гэр бариха дуратайшуулда барилгын хэрэгсэлнүүдые үгэжэ туhалха, гэр байра барихада хэрэгтэй үүдэ, сонхын рама, наличник гэхэ мэтые бүтээхэ, столярна цехүүдые колхоз бүхэндэ эмхидхэхэ шухала гэжэ заагдаа. Гэбэшье ходо гүрэнэй ама хараад hууха бэшэ. Урданайхидал «эрэ хүн гээшэ наhан соогоо нэгэ гэр бариха ёhотой, харин бэрхэ хүн хоёршье гэр бодхоохо аргатай» гэжэ зоной хэлсэдэг ёhо заншалые hэргээхээр болоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ Захааминай районой ажахынуудта хүн зон гүрэнhөө урьhаар мүнгэ абажа, үмсын гэрнүүдые олоор баридаг болонхой. Нёдондо тэндэ 68 мянган түхэригэй тиимэ барилга хэгдээ.

Тиигэбэшье бусад районуудта гүрэнэй урьhаламжын мүнгөөр үмсэдэ гэр байра бариха хүдэлмэри мууса ябуулагдана. Илангаяа Баргажанай, Яруунын районуудта энэ хэрэг хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй.

Үйлэдбэридэ ажалай эмхидхэлэй түрүү онол аргануудые дэлгэрүүлхэ, подрядна гуримаар нарядгүйгөөр хүдэлдэг, ажалай түлөөhэ үйлэдбэрилhэн продукциингаа зэргээр абадаг бригадануудые бии болгохо тухай олохон колхозниг ууд өөhэдынгөө hанамжа дурадхалнуудые хэлэhэн байна. Энэ талаар Загарайн районой «Гигант» колхозой hү hаалиин фермын, хартаабха үргуулдаг звеногойхидой дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ гэжэ дурадхагдана.

Зарим колхозуудта хамтын ажал хүтэлбэрилхэ демократи ёhoop сахигданагүй, хамтын болон түлөөлэгшэдэй суглаанууд, правлениин зүблөөнүүд үсөөн үнгэргэгдэхэhөө гадна, тэдээндэнь хүн зон үсөөн хабаадана. Энээн тушаа Түнхэнэй районой «Мир», Бэшүүрэй районой «Дружба», «Еланский», Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай суглаанууд дээрэ тэмдэглэгдээ. Юуб гэхэдэ, оло ниитын хүсэндэ зүбөөр түшэглэхэ, хамтын ажалай шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хүн зониие олоор хабаадуулхын тула колхозниг уудай хамтын гү, али түлөөлэгшэдэй суглаае жэлдээ 4-hөө үсөөн бэшэ дахин зарлаха, правлениин заседаниие hарадаа нэгэ дахин үнгэргэхэ шухала гэжэ заагдана.

Энэ жэлдэ колхозуудай тоосоото болон hунгалтын суглаануудта Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов, Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ В. Б. Саганов, мүн КПСС-эй обкомой, республикын правительствын, хүдөө ажахын министерствын, профсоюзай эмхинүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаа.

Түйлагдаhан зарим үрэ дүнгүүдэй бии байбашье, дутуу дунданууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон гэжэ олон тоото колхозниг ууд тэмдэглээ. Тиимэhээ бүхы ажалаа эрид hайжаруулха, түбхын түрүүн колхоз бүхэниие гарзагүйгөөр хүдэлгэхэ, сэбэр ашаг олзын оросые ехэ болгохо талаар илангаяа шанга тэмсэл дэлгэрүүлэгдэхэ зэргэтэй. Колхозуудай шэнээр hунгагдаhан правлениинүүд, агропромышленна нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үнгэрhэн суглаанууд дээрэ тэмдэглэгдэhэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые, ажал hайжаруулха тушаа хэлэгдэhэн дурадхалнуудые шэнжэлжэ, саашанхи хүдэлмэридөө хэрэглэхэ юм.

Иигээд март hарада районуудта колхозуудай түлөөлэгшэдэй соведүүд үнгэргэгдэхэ ёhотой. Тэндэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ, мүн энэ жэлэй түсэбүүдые дүүргэхэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ, колхозуудай уставай эрилтэ сахиха тушаа хөөрэлдөөн болохо байна.

И. ЗАНГЕЕВ,
Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министерствын колхозуудай хэрэгэй талаар булэгэй ахамад экономист.

ҺУРГАН ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭДЭЙ СЛЁТ

Һаяхан Онохойн модоной комбинадта залуушуулые hурган хүмүүжүүлэгшэдэй болон бригадирнуудай слет үнгэрбэ. Һурган хүмүүжүүлэгшэдэй энэ заншалта болоhон слет байбашье, бригадирнууд тэрээндэ түрүүшынхеэ хабаадаба.

Соёлой байшанда энэ удаэр олон хүн суглараа. Һурган хүмүүжүүлгэ болон бригадна гуримаар ажалаа эмхидхэлгэ тухай выставкэ дэлгээтэй. Следто хабаадагша бүхэнэй үүдэ орохотойнь сасуу дурасхаалай бэлэгүүд тэдээндэ барюулагдаа.

Һурган хүмүүжүүлэгшэд болон бригадирнуудые сугтань слёдто уриhаниинь ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, бригадирнуудшье, hурган хүмүүжүүлэгшэдшье нэгэл зорилго дүүргэнэ-ха юм. Эдэнэр хүдэлмэришэдэй коллективүүдтэ залуушуулые хүмүүжүүлдэг. Тус слёт «КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй, СССР-эй Профсоюзуудай XVII съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, комбинадай ажалшадые коммунис ёhoop хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ hурган хүмүүжүүлэгшэд болон бригадирнуудай дүүргэхэ үүргэ» гэhэн темэдэ зорюулагдаа.

80 hурган хүмүүжүүлэгшэ болон 60 бригадир слёдто хабаадаа юм. Мүн предприятиин хүтэлбэрилэгшэд, цех, участогуудай начальнигууд, партийна, комсомолой, профсоюзай цеховэ организацинуудай секретарьнууд, партиин ба ажалай ветеранууд уригдаhан байгаа.

Онохойн модоной комбинадай профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ П. Ф. Парыгин слет нээбэ. Президиумдэ — үйлэдбэриин түрүүшүүл, ветеранууд, hурган хүмүүжүүлэгшэд, бригадирнууд. Тэдэнэй тоодо — партиин, дайнай ба ажалай ветеран Жап Жамьянович Цыденов, комбинадай ветеран Владимир Андреевич Титенко, доодо складай бригадир, КПСС-эй Загарайн райкомой бюрогой гэшүүн Иван Ильич Кузнецов болон бусад ороно.

Комбинадай hурган хүмүүжүүлэгшэдэй Соведэй түрүүлэгшэ В. А. Брындина ба үйлэдбэриин техническэ таhагай начальник В. В. Калашников элидхэлнүүдые хээ. Элидхэлнүүдэй hүүлээр Соёлой байшангай хоёрдохи дабхарта модоной комбинадай ажалай ба дайшалхы алдар солын музей нээгдээ. И. И. Кузнецов, В. А. Титенко, Н. Н. Хорушунова гэгшэдэй улаан лентыень хайшалхада, ёhололдо хабаадагшад зал худар оробо. Эндэ комбинадай түүхэ, эхин түрүүшын үдэрhөө эхилээд, гүйсэд харуулагданхай. Ниитын гуримаар тэрэнэй директорээр томилогдоhон В. М. Лубсанова, Буряадай АССР-эй габьяата инженер, комбинадай конструкторска бюрогой начальник Н. Ф. Опак гэгшэд музейн экспонадууд тухай hонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэhэн байна.

Музей харахынай удаа слет хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлбэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ миллион кубометр модо хэмжүүрлэн тайрахын түлөө тэмсэдэг томодхогдомол бригадын бригадир И. Н. Кузнецов, hүүлэй 4 жэлэй туршада 26 мэргэжэлтэ токарьнуудые hургаhан, РММ-гэй токарь Г. А. Пупышев, Онохойн ОРС дотор эрхим магазиниие даагша М. Н. Бокова, продукциин шанарые комплексноор хүтэлбэрилдэг таhагай начальник Л. Н. Дормидонтова, ВЛКСМ-эй комитедэй секретариин орлогшо А. Н. Маслов, парткомой секретарь С. П. Кушнарев гэгшэд саашалаа бүри эмхи журамтайгаар, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллаха тухайгаа хэлээ.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтая гэжэ слёдто хабаадагшадай абаhан хандалга соо хэлэгдэнхэй.

Комбинадай hурган хүмүүжүүлэгшэдэй болон бригадирнуудай соведүүд hунгагдаба. 45 hурган хүмүүжүүлэгшэд болон бригадирнууд 1982 ондо амжалтатайгаар хүдэлhэнэй түлөө грамота, үнэтэ бэлэгүүд, мүнгэн шангуудаар шагнагдаба.

Следто хабаадагшадай урда уран hайханай бүлгэмэйхид hонирхолтой концерт харуулhан байна.

Ц. ЦЫБАНОВ,
Буряадай АССР-эй габьяата экономист.

ТҮРҮҮЛЭГШЭ

[illegible]

[illegible]

...жа абаха гэhэн дээшэлүүлэгдэhэн уялга абажа, республикынгаа бүхы таряашадта хандаад, шанга тэмсэл хэжэ байгаа.

Уулзаха гэжэ урда үдэрынь хэлсэhэндээ, үглөөнэй улаан наранаар түрүүлэгшын кабинедтэ ороходом, тэрэнэй урдахи ута столдо hууhан хэдэн хүнүүд шухала асуудал зүбшэжэ байба.

—Иигэд гээд ябахабди. Хойшолуулжа болохогүй нэгэ хэдэн асуудал шиидхээдхиhүү,— гэжэ түрүүлэгшэ хэлэбэ.

Үнэн дээрээ тэрэмни түргэхэн гарахаар бэшэ байшоо. Кабинедтэнь хүнүүд орожол, тэндэhээнь гаражал байба. Харахадам гансашье колхозойхидынь бэшэ, районойнь. республикыншье эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд бии хэбэртэй.

Шагнажа hуухадам түрүүлэг-...

[illegible]

...hэн. Тиигэбэшье бүхы полинууд дээрэнь комбайнууд хүдэлжэл байгаа бэлэй.

— Таряанай мүртэй эдеэшээгүй, хура бороогой орожошье байгаа hаань, жаткатай комбайнуудаа байлганагүйбди. Шадаал hаа, таряагаа түргэнөөр унагаажа абахаяа оролдонобди. Юуб гэхэдэ, эртын саhан орожо болохо, — гэжэ түрүүлэгшэ хэлээ hэн.

Тиихэдэ бүхэли үдэрөө, орой болотор Мартемьян Александровичтай поли дээгүүр ябаа бэлэйбди. Ороогүй газарнай үгы hэн хаш. Таряа хадажа, хартаабха малтажа байhан комбайнууд, полевой стан ба вагончигууд, силос даража, үбhэ бэлэдхэжэ байhан бригаданууд дээгүүр ябагдаа hэн. Тиихэдэ тэрэнэй ямар түрүүлэгшэ болоhые, ...

[illegible]

...байбашье, колхоз ургуулhан баян ургасаяа саг болзортонь, hайн шанартайгаар хуряажа абаа. Абаhан социалис уялгануудынь сүм дүүргэгдээ hэн. Тарилгын талмайн гектар бүриhөө 19,2 центнер орооhо, 98 центнер хартаабха абтаа, гүрэндэ түсэбэй ёhоор 24 мянган центнерэй орондо 30 мянган центнер таряан худалдагдаа, 17 мянган центнер хартаабха (түсэбынь 10 мянган центнер) тушаагдаа.

— Хартаабха бүришье ехээр худалдаха аргатай байгаабди. Теэд тэрэнние абаха дуратайшуул үгы байшоо, — гэжэ Мартемьян Александрович хөөрөө hэн.

ССР Союзай ойн баярай жэлдэ эндэ гансашье таряа, ногооной, хартаабхын үндэр ургаса абаа...

[illegible]

...мэргэжэлээ эрхимээр мэдэхынгээ хажуугаар үзэл суртаалай, политическэ талаар hайн бэлэдхэлтэй, хүн зоной дунда хүдэлмэрилжэ шададаг байха ёhотой» гэжэ КПСС-эй XXVI съездын материалнууд соо хэлэгдэнэ. Мартемьян Александрович Спиридонов съездын эрилтэнүүдтэ харюусама, шэнэ түхэлэй хүтэлбэрилэгшэ гэхэдэ алдуу болохогүй.

Дүршэл ехэтэй хүтэлбэрилэгшэ, үнэн сэхэ коммунист, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Мартемьян Александрович Спиридоновой түрэл колхозойнгоо гэшүүдэй, Мухар-Шэбэрэй hунгуулиин 126-дахи округой бүхы hунгагшадай этигэл найдабарие харюулха байhандань этигэмээр даа.

Ц. СУБАНОВ.

Соведүүдэй хүдэлмэри

ШЭНЭ ЭРИЛТЭДЭ ХАРЮУСАМААР

Хүдөө нютагуудай экономическа болон социальна комплексно хүгжэлтые Соведүүдэй хангадаг үүргэ тухай шэнэ Конституци доторнай заагдаа hэн. Тэрэ хадаа республикымнай арадай депутадуудай сельскэ болон поселково Соведүүдэй ажал ябуулгада шэнэ хүсэ нэмээгээ гээшэ. Олонхи Соведүүд ажахын болон социальносоёлой байгуулалтын асуудалнуудые бодото хэрэг дээрэнь hайнаар бэелүүлнэ. Экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүдэй сельскэ, поселково Соведүүдэй сессинүүд дээрэ абтажа баталагдадаг болоhониинь hайшаалтай. Жэшээлхэдэ, үнгэрhэн жэлэй декабрь hарада болоhон сессинүүд дээрэ бүхы Соведүүд гараха жэлэйнгээ түсэбые баталан абаhан байна. Тэрээн соогоо гансашье нютагайнгаа ажахынуудай бэшэ, харин дээдын эмхи зургаануудай мэдэлдэ байhан предприяти, организацинуудай социальна хүгжэлтын, барилгын, байгаали хамгаалгын, hууринаа болбосон түхэлтэй болголгын түсэбүүдые оруулалсаhан байха юм.

Хэнэйшье мэдэhээр, Совет бүхэнэй харьяата газар дээрэ элдэб зургаанда мэдэлтэй предприятинууд оршодог гээшэ. Тэдээндэ Соведүүдэй адли эрхэтэйгээр хандахагүйнь ойлгосотой. Гэбэшье тэдэнэр мэдэлдэ абаhан газар дээрээ гүйсэд эзэн байhан хадаа ажахын болон соёлой байгуулалтын олон тоото асуудалые шиидхэжэ шадаха, шиидхэхэ ёhотойшье.

Арадай депутадуудай сельскэ болон поселково Соведүүдэй конституционно эрхэнүүдээ хэрэглэн, нютаг нугынгаа комплексно хүгжэлтые муу бэшээр хангажа байhанай жэшээнүүд яhала олон бии. Жэшээлхэдэ, нэгэн ниитэ түсэбөөр хүгжэжэ байhан БАМ-дахи хүдэлмэришэнэй поселогууд, Селенгинск, Новоильинск, Элхи, Шэнэ-Бэрээнэй авто-заhабарилгын заводой поселок, Сэлэн-Дүүмэ болон бусад районно түбүүд тэдэнэй тоодо ороно.

Поселково болон сельсомсоведүүдэй экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүд дотор үйлэдбэриин ургалтын болон социальна ажаhуудалай, хүүгэдэй ба медицинын эмхи зургаануудай, худалдаа наймаанай газарнуудай, юрэнхылэн хэлэбэл, мүнөө сагай эрхэ байдалда таарууулха хүмүүжүүлгын болон элүүржүүлгын хүдэлмэриие амжалтатай бэелүүлхэ асуудалнууд хамта хараалагдадаг болонхой гээшэ. Тоннельнэ поселково Соведэй хүдэлмэриие энэ талаар жэшээ болгон дурдая. Тэрэ профсоюзай, комсомолой организацинуудтай, мүн ажахын органуудтай хамта комплексно түсэбэйнгөө үндэhөөр предприятинуудай мүнгэ зөөриие шадамараар хэрэглэнэ. Тиигэhэнэйнгээ ашаар тэдэнэр хүн зонойнгоо эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангадаг болонхой. Мүнөө тэндэ тамаралгын бассейн хүрэтэр бүхы хангалта шиидхэгдэнхэй. Үшөө нэмэхэ болоо hаа, Тоннельный посёлогто спортын 23 секци, хэдэн арбаад кружок хүдэлнэ. Залуушуулынь хүдэлмэришэн-залуушуулай үдэшын hургуулида hурана.

Арадай депутадуудай Северомуйскын, Сэлэнгын, Новоильинскын поселково, Дээдэ-Хүрбын, Забайкальска, Новоселенгинскын сельскэ Соведүүд нютагайнгаа ажахын үйлэдбэриин ба үйлэдбэриhөө гадуур асуудалнуудые шиидхэхэ талаар hайн дүршэлтэй болоо гэжэ тэмдэглэе. Элдэб янзын асуудалнуудые байра дээрээ, эзэн ёhоор шиидхэдэг Соведүүд олон. Тэдэнэр мүнгэ зөөри hомолхо, барилга хүүлэхэ газарнуудаа оложо шадана, даалгагдаhан хэрэгэйнгээ заатагүй дүүргэлтые түйлана. Эгэтын сомоной Совет «Дружба» колхоз «Улаан туяа» совхоз хоёрой зөөринс нэгэдүүлhэнэйнгээ ашаар 1982 ондо Мужыха тосхондо больница барюулhан байна. Харин хуушан больницынь байрада физиоаргаламжын кабинет түхеэрэгдээ hэн. Эдэ бүгэдэ богонихон болзорто бүтээгдээ юм. Мүнөө эндэ мүн лэ иимэ аргаар пекарни баригдажа байна.

Сэлэнгын районой арадай депутадуудай Гусиноозерскын поселково Совет hунгагшадайнгаа захяануудые бэелүүлэн, посёлогтохи бүхы предприяти, эмхи зургаануудай хамтын хүсөөр автомашинануудта заправка хэдэг типовой станци нёдондо барюулаа hэн. Галуута-Нуурай эрьедэ ажалшадай амарха парк түхеэрэгдэжэ эхилэнхэй.

Экономическа болон социальна хүгжэлтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ Соведүүдтэ депутадуудаар hунгагдаhан хүтэлбэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаададаг гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Онохойн поселково Соведэй депутадууд больницын ахамад врач Г. К. Хомяков, лесопромышленна комбинадай директор В. Е. Тугутов гэгшэдэй үүсхэлээр участково больницань заhабарилан шэнэдхэгдээ. Зүгөөр энэ асуудалые гансата шиидхэгдээ гэжэ бү хэлээ. Поселково Соведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ нилээд арсалдаан, шууялдаан болоо юм. Тиигэбэшье дээрэ дурсагдаhан хоёрhоо гадна депутадууд — ПМК-гай начальник Г. Н. Качин, бройлерно фабрикын директор В. Н. Каниболотский, М. Ж. Хусаинова, А. С. Хохлова, Н. Т. Маслов, В. В. Михайлов, М. Н. Савченко болон бусад нүхэдэй дэмжэhэнэй ашаар тэрэ участково больница гоё hайхан комплекс болгогдоод, hаяын үдэрнүүдтэ үбшэнтэниие эмшэлгэдэ абахаяа байна. Хэрбээ депутадуудай эдэбхи үүсхэл гаргаагүй, Соведэй горитой хүдэлмэри ябуулаагүй hаа, тэрэ больница мүнөөшье хүрэтэр хуушан хэбээрээ байжа магад hэн.

Поселково, сельскэ, сомоной Соведүүдэй сессинүүд, гүйсэдкомуудай болон саг үргэлжын комиссинуудай заседанинууд дээрэ түсэбүүд бүхы дээрээ гү, али тэдэнэй зарим хубинуудынь зүбшэн хэлсэгдэдэг. Жэшээлхэдэ, Нарhатын сельскэ Совет (Яруунa) нютагайнгаа экономическа ба социальна хүгжэлтын асуудалые, тэрэнэй хайшан гэжэ шиидхэгдэжэ байhаниие хоёр дахин гүйсэдком дээрээ, хэдэн удаа саг үргэлжын комиссиин суглаан дээрэ хаража үзэhэн байна. Абаhан шиидхэбэриин хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байhаниие шалгахын тула Соведүүд болон тэдэнэй гүйсэдкомууд депутадуудай бүлэгүүд болон постнуудые шадабаритайгаар хэрэглэдэг заншалтай.

Ургаса хуряалга — ажахын политическэ кампани байhаниинь мэдээжэ. Үнгэрhэн зундаа унжагай ороhон хура бороон нилээд hаад тойбо татаа hэн. Саратовай областиин арадай депутадуудай «Бүхы ургуулhанаа сүм хуряан абая!» гэhэн уряатай Бүхэсоюзна поход соносхоhые манай республикын бүхы Соведүүд халуунаар дэмжэжэ, таряа хуряалгын хүдэлмэриие нилээд эдэбхижүүлээ нүүдые абхуулhан байна.

Сельскэ, поселково, сомоной Соведүүд экономическа болон социальна асуудалнуудые шиидхэлгэдээ бодото дүнгүүдые түйлахын тула олоной хабаатай эдэбхитэй хүдэлмэриин, эмхидхэлэй бүхы талые зүбөөр залан хүтэлбэрилхэ хэрэгые үндэhэ hуури болгон хүдэлхэ зэргэтэй. Эрхим түрүү Соведүүд хэмжээ ябуулга бүхэноо, сесси ба гүйсэдкомой шиидхэбэри, депутадай хэлэhэн үгэ бүхэниие нэгэл зорилго тээшэ—бодото дүнгүүдые түйлаха хэрэгтэ шэглүүлдэг байна. Теэд Совет бүхэнэй иигэжэ хүдэлдэггүйнь харамтай. Депутадуудай эдэбхи үүсхэл болон эршэтэ хүсэлиинь хэрэглэгдэдэггүй, түсэбэй дүүргэлтэ шалгагдадаггүй байна. Жэшээлхэдэ, байрын гэрнүүдэй, соёл-гэгээрэлэй газарнуудай дуталдадаг нютагуудта кадрнууд тогтоногүй, залуушуул үлэнэгүй ха юм. Эдэ асуудалнуудые зүб мүрөөр шиидхэжэ шададаггүй Соведүүд бии. Инсэнгэдэ (Яруунын район) малай фермэдэ хүдэлхэ хүдэлмэришэдэй дуталдадаг дээрэhээ мал ажалай продукци багаар абтана, малай эдихэ тэжээлшье дуталдана. Харин иимэ байдалые мэдэжэ байhан сельсовет хэмжээ абажа шадаагүй. Тэндэхи хүүгэдэй саад минил 22 hууритай. Клубыншье үни хада заhабарилагдахаар болоhон. Спортоор бэеэ hорихо дуратай залуушуулда ямаршье эрхэ байдал эндэ үгы.

Саашань хэлэхэдэ, Хэжэнгын районой совхозуудта 1982 ондо хоёр байратан 51 гэр баригдаха ёhотой байhан аад, хахадынь ехэ дутагдалтайгаар ашаглалгада үгтэнхэй. Энэ хадаа сельскэшье, районноошье Соведүүдэй зүгhөө хиналтын hула байhанай хойшолон мүн.

Хэжэнгын райондо гэр байра барилгын асуудалнууд hүүлэй хоёр жэлэй туршада сельскэ, поселково, сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомууд болон саг үргэлжын комиссинуудай нэгэшье сесси, заседани дээрэ харагдажа, зүбшэн хэлсэгдээгүй байна.

Үнгэрhэн жэлдэ Чесааныг сомоной Соведтэ хоёр байратай 10 гэр, интернат hургуули, фельдшерскэ пункт, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй байха гэр баригдахаар хараалагдаhан аад, нэгэнииньшье бодхоогдонгүй үлөө, шиидхэбэринь саарhан дээрэ хосороо. Теэд сомсоведэй гүйсэдком энэ асуудалые оройшье анхараагүй байшоо.

Арадай депутадуудай сельскэ болон поселково Соведүүдэй урда экономическа ба социальна асуудалнуудые сагай эрилтын ёhоор шиидхэхэ горитой зорилгонууд табятай. Тэдэниие шиидхэлгэ— депутат, Совет бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Д. ДАГБАЕВ,
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй таhагые даагша.

«БУРЯАД ҮНЭН» ...тэдэ бэшэнэнэй hүүлээр

«АЛДУУНУУДЫЕ ...НХАРБАЛ, ДАРЫ ...УСАДХАХА»

...гаршагтай бэшэг байгша оной январиин 23-да манай ...толилогдоо hэн. Үнгэрhэн жэлдэ «50 лет Октября» ...Ородой МТФ-эйн коллектив жэгдэ hайн хүдэлөө...эниисэнь иимэ тоо баримтанууд гэршэлжэ үгэнэ. Тус ...түсэбөөр хараалагдаhанhаа аяар 642 центнер бага hү ...рилоо, 181 центнер гүрэндэ дутуу тушаагаа. Энээнэй ...гаан гэбэл — үнеэдынь мүртэй hайнаар эдеэлүүлэг..., тэжээлэйнь кухни гансал шэнгэн бурдууг шанана, ...хэршэхэ, ууралда дэбтээхэ онол арга үнинэй мартаг... гэжэ статья дотор хэлэгдэhэн байгаа.

...ай депутадуудай Хэжэнгын районой Соведэй гүйсэд...түрүүлэгшэ Д. Р. Банзаргашеев газетымнай редакци...харюу эльгээбэ:

...дэ толилогдоhон бэшэгэй hүүлээр районой Сове...гүйсэдком шалгалта хээ, тэндэ хэлэгдэhэн баримтанууд ...байгаа. 1983 оной январиин 29-дэ болоhон райгүйсэд... заседани дээрэ «50 лет Октября» совхоздо малай үбэл...ямараар үнгэрэгдэжэ байhан тухай асуудал зүб...хэлсэгдэжэ, элирүүлэгдэhэн дутуу дунданууудые усад...талаар бодото хэмжээнүүд хараалагдаа, совхозой ди... М. Х. Хандархаевта шанга донгодолго хэгдээ.

...дой фермын малай байдал hайжаруулха талаар сов...дирекци шухала хэмжээ абажа байна. Нэгэ үнеэндэ ...8 килограмм сенаж, 20 килограмм силос, 2 кило...ороohоной зүйл үгтэнэ. Гадна нэгэ килограмм hүн...гэрдэжэ, ууралда дэбтээгдэhэн hолоомо, 3 килограмм ...зүйл үнеэн бүхэнэй рациондо оруулагданхай. hаа...дай дунда социалис мүрысоон үргэнөөр дэлгэрэнхэй. ...үнгэрөөшэ жэлэй январь hарада эндэхи фермынхид ...бүриhөөнь 52 килограмм hү haaгaa hаа, байгша оной ...да 102 килограмм haaгaa.

БРИГАДНА АРГА НЭБТЭРҮҮЛЭГДЭНЭ

КПСС-эй XXVI съезд «Гүрэнэй ба эрхэтэдэй хубиин страховани саашадань хүгжөөхэ» гэhэн асуудалда горитой анхарал табиhан юм. Манай республикын гүрэнэй страхованиин хүдэлмэрилэгшэд партиин табиhан энэ эрилтые бэелүүлэн, түсэбүүд болон абаhан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Тиигэжэ бидэнэр үнгэрэгшэ 1982 онойнгоо социалис уялгануудые декабриин 25 болотор сүм дүүргэhэн байнабди. Хэрбээ 1980 ондо 513 мянган хэлсээн баталагдаhан байгаа hаань, байгша оной январиин 1-дэ 628 мянганда хүргэгдэнхэй.

Гүрэнэй ба хубиин страхованиин гэхэ талаар арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёр жэлэй түсэб 106,6 процент дүүргэгдээ. Тиихэдэ түсэбhөө гадуур 1670 мянган түхэригэй страховани хэхэ гэhэн социалис уялгануудынай үлүүлэгдээ.

Ажал хүдэлмэреэ улам урагшатайгаар ябуулхын тула бригадна арга үргэнөөр нэбтэрүүлдэг болообди. Мүнөө дээрээ республика доторнай тиимэ 132 бригада эмхидхэгдээд байна. Энэнь бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 83 процент болоно.

Страхованиин эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда бригадна онол арга нэбтэрүүлгэдэ социалис мүрысөө улам үргэдхэхэ, предприятинууд, организацинууд, колхоз, совхозуудта гүрэнэй страхованиин үг зорилгые тараан дэлгэрүүлхэ талаар эмхидхэлэй хэмжээ ябуулгануудые үргэнөөр ябуулха арга нүхэсэл олдоhон байна. Баунтын районой гүрэнэй страхованиин инспекциин Л. Д. Дампилова, Хориин районой Н. П. Минисламова, Улаан-Үдын районой А. Г. Сидинкина, Хурамхаанай районой Я. М. Базарова, Улаан-Үдын Железнодорожно районой Е. И. Мочалова болон бусадай бригаданууд ажал хүдэлмэридөө эрхим дүнгүүдые түйлаhан юм.

Республикын Госстрахай управлени гүрэнэй эмхи зургаануудай профсоюзай обкомтой сугтаа Улаан-Үдын Октябрьска районой эрхим бригадые ударидадаг Л. В. Капитонец гэгшын дүй дүршэлые согсолhон байна. Тэрэ hүүлэй жэлнүүдтэ ажалдаа эрхим дүнгүүдые түйлана. СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдэй ёhоор, Л. В. Капитонец СССР-эй финансын министерствын, гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаhан юм. Улаан-Үдын районой Госстрахай инспекциин хүдэлмэрилэгшэ Н. К. Еронова «Финансын хүдэлмэриин отличник» гэhэн тэмдэгээр шагнагданхай. Госстрахай хүдэлмэрилэгшэд, Ц-Х. Б. Цыренова, Н. Н. Томсон, Б. Б. Эрдынеев РСФСР-эй финансын министерствын, гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотануудта хүртэнхэй. Тэрэшэлэн Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын, Октябрьска районуудай инспекцинүүд социалис мүрысөөндэ шалгаржа гараhан байна.

Ажал хүдэлмэридөө бригадна онол арга хэрэглэhэнэй ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлээ. Жэшээлхэдэ, хүн зоной hайн дураараа страхованиhаа ороhон мүнгэнэй хэмжээн hүүлэй табан жэлэй туршада 50 процентээр дээшэлhэн байна.

Госстрахай хүдэлмэрилэгшэд республикынгаа 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ жэлэйнгээ түсэб декабриин 25 болотор дүүргэхэ, түсэбhөө гадуур 688 мянган түхэриг суглуулжа, гүрэнэй кассада оруулха уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Ц-Д. ЖАМСАРАНОВ,
республикын Госстрахай управлениин начальник.

Хилын саанаhаа

ТАСС АПН

ЖЕНЕВЭДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ЖЕНЕВЭ. Европодо буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөөндэ хабаададаг СССР-эй ба США-гай делегацинуудай пленарна заседани мартын 10-да эндэ болобо.

ЖЕНЕВЭ. Стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха ба хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдые хэжэ байhан СССР-эй болон США-гай делегацинуудай пленарна заседани мартын 10-да эндэ болоо.

ПЛЕНАРНА ЗАСЕДАНИ

ВЕНЭ. Түбэй Европодохи зэргэ хүсэнүүдые ба буу зэбсэгүүдые хороохо тухай эндэхи хөөрэлдөөнүүдэй ...ын 10-най пленарна заседани дээрэ ЧССР-эй делегациие толгойлогшо элшэн Э. Кеблушек үгэ хэлээ. ...Чехословакиин делегациин түлөөлэгшэ журналистнүүдтай уулзахадаа мэдээлээ. Социалис оронуудай ...дурадхалнуудай үнэн сэтгэлтэй юумэниинь юуб ...хэдэ, энэнь ямаршье ашаүрэгүй, бүтэмжэгүй үгэ булялдаата хөөрэлдөөнүүдые мухардалгаhаа гаргахын тула бодото харгы зам нээхэ арга олгоно гэжэ ЧССР-эй делегат хэлэбэ. Түбэй Европодо холбоон бүхэндэ 900 мянган хүниие үлөөхэ тухай асуудалые бодотоор шиидхэхые социалис оронуудай hанамжанууд дурадхана. Тиихэдээ совет болон американ сэрэгүүдые тон адляар хороохо шухала.

Хороогдоhон совет болон американ сэрэгүүдые гаргалгын хойноhоо хиналта тогтоохо тухай ябуулгада Чехословакиин түлөөлэгшэ тогтожо хэлээ.

ПАП АГЕНТСТВЫН МЭДЭЭСЭЛ

ВАРШАВА. Польшын дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралтай талаар американ захирагаанай болон НАТО-да оролсогшо тэрэнэй союзнигуудай дэлгэрүүдые гадаадын хэрэгүүдэй талаар ПНР-эй Сеймэй комисси эрид буруушааба.

ПАП агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, ПНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Ю. Веяч оронай гадаадын политикын зорилгонуудые хаража үзэhэн комиссиин заседани дээрэ үгэ хэлээ. Барууна оронууд, нэн түрүүн США, уласхоорондын түгшүүрилые улам лэ бэргэн, социалис хани нэгэдэлтэ гүрэнүүдтэ эсэргүү, тэрэ тоодо ПНР-тэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй политика бэелүүлнэ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Уласхоорондын оршом соо ПНР-тэ эсэргүү хашалта харшалалтануудые, хардалга гүрдэлгэнүүдые США-гай захирагаан үргэнөөр ябуулна гэжэ үгэ хэлэгшэ заагаа.

ШАХАРДУУ БАЙДАЛЫЕ hУЛАРУУЛХА

ДЕЛИ. Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронууд бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи хёмороогоор hанаата болоно гээд • эдэ оронуудай гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонорой эндэ болоожо байhан VII конференциин делегадууд мэдүүлээ. Эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые дэбэргэхэ, шэнэ дай үүдхэхэ гэжэ оролдожо байдаг империалис хүсэнүүд, нэн түрүүн США-гай хархис этэгээдүүд эдэ бүхы ябуулгануудай түлөө харюусаха ёhотой гэжэ тэдэнэр тэмдэглэнэ.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын, саашадаа зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряахын тула hайн үндэhэ hуури табижа боломо, бүтэмжэтэй hайн дурадхалнуудые Холбоото Штадууд эрид буруушааhан гэжэ Никарагуагай Национальна hэргэн хүгжэлтын правительствын хүтэлбэрилхы Соведэй координатор Даниэль Ортега мэдүүлээ. Тэдэнэр зэрхэн зонхилхо, уласхоорондын амгалан тайбан байдалые таhалдуулха, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээхэ, тиигэжэ хүн түрэлтэниие аюул усалда хүргэхэ хараа бодолтой байна.

Зэбсэгтэ эзэрхэг түримхэй ябуулгануудhаа Анголо ехэ хохидолдо ороно гэжэ энэ оронoй президент Жозе Эдуарду Душ Сантуш хэлэбэ. Намибитай хилэлдэг манай газар дайдын зарим хубиие расистнуудан сэрэгүүд булимтаран эзэмдэнхэй. Баруунай зарим оронууд, илангаа США расистнуудые үргэнөөр дэмжэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

«Хүйтэн дайнай» hүжэрөөгдэhэнhөө, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээhэнhээ уламжалан, уласхоорондын байдалай улам түгшүүрилтэй болохо байhанайнь түлөө бүхы дэлхэйн арадууд hанаагаа зобоно гэжэ Йеменэй Арадай Демократическа Республикын премьер-министр Али Насер Мухаммед үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Иимэ оршон байдалда колониализмын ба шэнэ түхэлэй колониализмын харата ябуулгануудта шанга харюу сохилто үгэхын тула дэлхэйн эб найрамдалта дуратай хүсэнүүд, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронууд нэгэдэлээ бэхижүүлхэ ёhотой.

Эб найрамдал хангажа, ядерна дайнай аюулhаа хүн түрэлтэниие аршалан хамгаалха зорилготой Советскэ Союзай дурадхалнуудые, ябуулгануудые дэмжэжэ байhан тухайдаа бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай VII конференциин трибуна дээрэhээ мэдүүлнэбди гэжэ Али Насер Мухаммед тэмдэглэбэ.

Мадагаскарай Демократическа Республикын Президент Дидье Рацирака үгэ хэлэхэдээ, Индиин океан дээрэ амгалан байдал тогтоохые уряалаад, Палестинын араб арадай үнэн зүб тэмсэлые батаар дэмжэжэ байhан тухайдаа мэдүүлээ. Империализмда эсэргүү тэмсэлдэнь ямаршье бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй ёhотойл ханинар болохо социалис оронуудай hайн hайхан бүхы ябуулгануудые Мадагаскарай хүгүүдтэ США-гай болон тэдэнэй табималнуудай үргэнөөр хамааралсажа байhыень тэрэ эрид буруушаагаа. Американ империализм болон бусад хархис хүсэнүүдтэй хамтаржа, экспансионистнуудай үүдхэhэн харата ябуулгануудые Индохитадай гурбан оронoй эб эеые таhалха гэhэн зорилготой байна. Зүгөөр тэдэ энэ ябуулгаяа бэелүүлжэ шадахагүй. Индохитадай оронуудай эбдэршэгүй бата нэгэдэлтэй, жагсаалтай байhыень Вьетнамай, Лаосой, Кампучиин дээдэ хүтэлбэрилэгшэдэй hаяхан Вьетнамда болоhон зүблөөн элирхэйлэн харуулаа. Манай гүрэнүүд Зүүн-Урда Азиин бүхы оронуудан, мүн Хитадай Арадай Республикын арадуудтай амгалан ёhоор, хани барисаатайгаар ажаhууха хүсэлэй гэжэ Суфанувонг хэлэбэ.

Афганистанай Демократическа Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Султан Али Кештманд үгэ хэлэхэдээ, тэдэнэртэ эсэргүү харша оронуудта США түрүүтэй империалис хүсэнүүдэй үүдхэжэ байдаг харатэлбэрилэгшэ үндэрөөр сэгнэhэн байна.

Лаосой Арадай Демократическа Республикын президент Суфанувонг үгэ хэлэбэ. Индохитадай арадуудай хэрэгтэ муухай үйлэ хэрэгүүдые элишэлэн харуулаа. Манай революциин түрүүшын үдэрhөө хойшо империалис болон хархис бүлэгөөрхид Афганистанда эсэргүү ябуулгануудые үүдхэhэн, элдэб эсын этэгээдүүдые түхирhан байна.

Юрэдөөл, империалистнууд Афганистанда эсэргүү дайн үүдхээ гэхэдэ болохо. Сонюсхогдоогүй энэ дайнаа боложо, олон тоото хүнүүд алуулhан, материальна ехэ гарза хохидол ушаруулагдаhан байна.

Иимэ хүшэр хүндэ байдалда ороходоо, манай правительство СССР болон ДРА-гай хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон, хүршэ ёhоор ажаhуулга тухай договорой, ООН-ой Уставай үндэhөөр туhаламжа эрижэ Советскэ Союзда хандаhан байгаа гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Афганистандахи байдалые эбэй ёhоор түримшүүлэн шиидхэхын тула ДРА-гай правительство хэдэн дурадхалнуудые оруулаа hэн гэжэ Афганистанай делегациие толгойлогшо hануулаа. Хэрбээ хабаатай оронуудай hайн hайхан хүсэлэл эрмэлзэлээр эзэлэгдээд, политическэ холын хараа бодол баримталаад байбал, хөөрэлдөөнүүдэй ашаар шиидхэгдэхэ аргагүй тиимэ асуудал үгы юм гэжэ бидэ тоолонобди.

«НҮҮДЭЛШЭДТЭЙ ТҮРЭЛ ТҮТИМ БОЛООД...»

150 ЖЭЛЭЙ САНАА нэгэ залуу хүн Сэлэнгын эрьеhээ киргэжэ ошоhон юм: «Эрдэ Сибириин сэлмэг огторгой доро мүнөөдэр буряад талын дунда нүүдэлшэдтэй нэгэ хэлэтэй, түрэл түтим болоод, хөөрэлдэжэ байhан хүнүүдтэй хамта амисхалан ажаhуунаб».

Буряадуудтай «түрэл түтим болошоhон» залуу тэрэ хүн Осип Михайлович Ковалевский байгаа бшуу. Тэрэ хадаа 1800 оной декабриин 28-да (шэнэ стилээр 1801 оной январиин 9-дэ) Гродно хотоhоо холохон оршодог Бэхэ Берестовиц гэжэ нютагта священнигэй бүлэдэ түрэhэн юм. Буряад талада хүрэhэн замынь иимэ hонин байха.

1-дэхи Николайн засаг гүрэнэй эрэг оронои соёл болбосоролой түрүү үзэл бодолтонуудые гам хайрагүйгөөр дарадаг hэн. Харин түрүү үзэлтэ эрдэмтэд тэрэниинь эсэргүүсэн бододог байгаа. Тиихэ гэрэшэнь Казаниин университедэй толгойлжо байhан оюун бэлигтэ математик Николай Лобачевскийн зүүн зүгэй асуудал шэнжэлдэг эрдэмэй түб байгуулhан юм. Европодо монгол бүлэгэй хэлэнүүдые шэнжэлгын анха түрүүшын кафедра эмхидхэхын тула Осип Ковалевскиие Лобачевский Байгалай саана ябуулаа бшуу. Харин Осип Ковалевский Виленскэ университедтэ эрхим бэлэдхэл абажа гараhан байгаа.

Литвагай болон Белоруссиин залуушуул университедтэ hуража байхадаа, хаанта засагые эсэргүүсэн, демократическа ёhо гурим байгуулхын түлөө нюуса бүлгэм эмхидхэhэн юм. Залуу байhан поэдууд Томаш Зан, Адам Мицкевич гэгшэдтэй хамта Ковалевский бүлгэмые толгойлдог байhан түүхэтэй. Бүлгэмые усадхан даралгын үедэ Ковалевский Казань руу сүлүүлhэн шүү.

1829 оной мартhаа эхилжэ, залуу эрдэмтэн Буряад оронoор аяншалаа. Тиихэдээ Үдын-Байшанда, Галуута-Нуурта хүрөө, Хоринн нютагуудаар ябаа, Хяагтын, Агын буряадуудта айлшалаа. Замайнгаа тэмдэглэлнүүдые газетэнүүдтэ, журналнуудта толилуулдаг hэн. Тэрэнэй тунхаглагдаагүй дэбтэрнүүдые бндэ Вильнюсэй, Казаниин, Ленинградай архивуудта үзэлhэн байнабди. Демократическа үзэл бодолтойгоор хүмүүжэhэн залуу эрдэмтэн буряадуудай хэлые, ажаhуудалые шудалан шэнжэлжэ, эндэхи арадай ажабайдалтай оронoй болон хилын саанахи уншагшадые танилсуулдаг байгаа бшуу. Буряадуудта ядарал зобооллониинь олзо гэжэ эрмэлзэдэг hэн. Талын хүнүүдэй сэдьхэлэй сэзэрүүн, бэеынь тамирай хатуу байhые гайхажа бэшэдэг байгаа. Тиихэдэ буряадай дунда социальна талаараа алли бэшэ гэжэ абаhаар ажаглаа. «Буряадуудые ажаглахада, арадайнь дунда дүрбэн анги илгарагдана: 1) дворян шахуу эрхэтэй ноёд-найдууд (...) 2) ляа түлбэриhөө сүлөөлэгдэhэн хасаг сэрэг (...) 3) ляа түлбэри түлэдэг сүлөөлэгдэнгүй (...) 4) ноёд-найдайнгаа, өөрэдынгөө түлөө хамаг түлбэри хүү түлэдэг, олон тоото лама бандинарые тэжээдэг юрын хара зон (...)»,—гэжэ тэрэ бэшэhэн байна.

Хаанта засагай чиновнигуудhаа нүүдэлшэд заналдаг, тэдэнэй ушарhаа гэжэ ороолдог байhаниинь гайхалтай. Юүб гэхэдэ, хаанта засагай чиновнигууд абаха, эдихэ гэжэ ябадаг бшуу. «Ерэжэ ябаhан хари хүниие харамсадаграа», чиновнигууд hаань буришье. буряад хүн гансата хаха хангилай заhарта хорошодог. Юундэ тиигэжэб? Таахань хүргэжэ ааб даа»,—гэжэ О. М. Ковалевский бэшэнэ.

Зүгөөр сэдьхэлэ сэлээд, тала руу ерэhэн хүндэ буряадууд тад ондоогоор хандадаг байгаа. Имагтан тиимэ hэнь Ковалевскиин университет руугаа бэшэхэдэ, «буряадууд нүүдэлшэ, санаа танишье hаа, намтай ходо уулзажа, зарим дахаа хэдэн үдэр намтай байжа, миний хэшээлдэ гансахан лэ түhалагшашье болоhон үгэлэй»,—гэжэ тэмдэглэhэн ёhотой. Аяар холын Петербургда hуухан ахадаа эрдэмтэн иигэжэ бэшэhэн байна: «Научна хэшээлдэмни хододоо туhалхаар бэлэн байдаг hайхан сэдьхэлтэ буряадуудай дунда ажаhуунаб. Тэдэнтэй уншанаб, хөөрэлдэнэб, сүлөөтэй сагтаа дүтын нүүдэлшэдтэй хани халуунаар хөөрэлдэнэб».

Арадые гэгээрүүлхэ тушаа эрдэмтэн дурдадаг байhан юм. «Талада оршогшодой ухаан зүрхэндэ гэгээрэлэй заха үзүүр нүлөөгөө үзүүлжэ эхилээ»,—гэжэ тэрэ бэшээ hэн. Сэлэнгын буряад дүүмын дэргэдэхи приходско училищие үргэдхэхэ дурадхал оруулhан, ород болон буряад үхибүүдэй hурахын тула Троицко-Савскын сэрэгэй hургуули бии болгохо хэрэгтэ туhалhан байна. Гадна буряад үгэй бэшэгүүдые, нютагай номуудые бүүлгажа абаха хэрэгые эрхилээ, буряадуудай домогүүдые, дуунуудые суглуулаа.

«Буряад хэлые ажалтатаи hайнаар шудалhанай, монгол номуудые эрхимээр мэдэхэ болоhонои, россин хэлэн дээрэ тэдэнние оршуулхадаа, нарин нягта, мүн манда эхэрээн зохидоор хандадаг байhанай түлөө буряад арбан найман отогой зүгhөө бэшэ...» Байсхаланда бусаха дээрээ эрдэмтэн хүртэhэниинь дом оэшэ. Гэгээрhэн буряадуудтай, нэрлэбэл, Тугулдур Тобоевтой болон бусадтаи О. М. Ковалевский бэшэг бэшэлсэдэг байгаа. Буряад үхибүүдые Казаньда hургаха ябадал гаргаад, тэрэнэй тусэхэ тэдээнэнь эрдэмтэн шиидхүүлhэн юм. Буряадай түрүүшын эрдэмтэн Доржи Банзаровай багша байhаниинь мэдээжэ.

Казаньдаа бусаhаниингаа hүүлээр Ковалевскиин монгол хэлэнэй словарь, хрестоматинуудые олон бусад носойнуудые хэблэжэ гаргаа. Монгол хэлэ, бэшэг шудалалтын өөhэдын hургууль байгуулха, зүүн зүгэй асуудалнуудые шэнжэлэлгэдэ ород эрдэмтэдэй зүгhөө hайн сэнгэлэл хүртөө.

Гэхэ зуура засаг түрын зүгhөө Ковалевскиин хойноhоо тагнуул hандалаа байгаа.

Крымскэ дайнай үедэ Казаниин университедые толгойлхынь Ковалевскиие даалгадаа юм. 1856—1859 онуудта Казаньда студентүүдэй бул... гатай тушаал эзэлхэ шанартай болоодуй» байгаа ха! Тиигээдшье нюуса бүлгэмэй гэшүүн байhаниинь мартагдаагүй hэн бэзэ

1862 ондо тэрэ Варшава ошожо, Гол hургуулида (хожомынь университет болоо hэн) бүхэдэлхэйн түүхые заадаг болоо. О. Ковалевский Варшавада 1878 оной ноябриин 20-до наhа бараа.

Белоруссиhаа урган гараhан эрдэмтэн тухай материал шэнжэлхэдэ, буряад зонтой «түрэл түтим болоhон» О. М. Ковалевскиин ашаар хоёр республикын арадуудай хоорондохи холбоо барисаан үни холоhоо эхиеэ абаhан байна гэжэ элирнэ.

В. ГРИЦКЕВИЧ,
медицинын эрдэмэй кандидат, СССР-эй Географическа бүлгэмэй бодото гэшүүн.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАhАНДАМНАЙ:

Мэдээжэ эрдэмтын Буряад орондо ерэhэн тухай

Аяншалгын hүүлээр

Дуунда орохон түрүүлэгшэ

Будамшууда hониноо дуулгыт

ШЭНЭ ГЭРНҮҮД БОДХООГДОНО

КПСС-эй Центральна Комитет «Байрын гэрнүүд болон социально-ажаhуудалай барилгануудай түсэбые дүүргэхэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол hаяхан баталан абаа.

Энэ тогтоолдо харюу болгон, Сэлэнгын районой барилгын эмхинүүд шударгы бэрхээр ажаллажа байна.

Галуута-Нуурай ГРЭС-тэ 250 hууритай шэнэ столово баригдаба. Уужам hаруул залтай, мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ гүйсэд хангамаар түхеэрэгдэhэн энэ столово болзорhоо урид ашаглалгада үгтэбэ. Халаанай бүхы хүдэлмэрилэгшэд нэгэ доро эндэ эдеэлхэ аргатай болоо.

Столовын дэргэдэ захил абадаг стол түхеэрэгдэнхэй.

Тохой hууринда 300 номертой шэнэ АТС баригдажа, энэ жэлдэ ашаглалгада оробо. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой байрын гэрнүүд болон холын гүүртэ, отаранuудаар телефонууд табигдахань гээшэ.

Гусиноозерск хотын «Энергетик» гэжэ шэнэ кварталда 30 байратай шэнэ гэр мүн лэ баригдаба. Түсэбэй ёhоор район дотор байрын 14 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд баригдахаар хараалагдана.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.

Сэлэнгын район.

Манай хөөрэлдөөн

ЭНЭДХЭГ, НЕПАЛ ОРОНУУДААР...

Зүүн зүгэй хатарай «Лотос» гэжэ арадай ансамблиин бэлиг шадабари олондо мэдээжэ болоhхой. Нёдондо Чехословакида үнгэргэгдэhэн уласхоорондын фольклорно фестивальда «лотосойхид» амжалтатайгаар хабаадаа hэн. Буряадай АССР-эй соёлой министерствын дэргэдэхи соёл-гэгээрэлэй болон уран бүтээлэй научно-методическа түбэй хүдэлмэрилэгшэ Дандар Жапович Бадлуев энэ ансамблиие шадамар бэрхээр хүтэлбэрилнэ. Инди, Непал гүрэнүүдтэ — хоёрдохёо, мүн Шри Ланка анха түрүүшынхеэ ошожо ерээ. Манай корреспондент Б. Дымбрылова hаяхан Д. Бадлуевтай уулзажа, хөөрөөень бэшэжэ абаhан байна.

Буряад оронoй 30 түлөөлэгшэд түрэл нютагhаа декабриин 24-дэ «Москва—Коломбо» гэжэ рейсые бэелүүлдэг самолетдо hуужа, үльгэр түүхэтэ Шри Ланка орондо буубабди. hонирхолтой юумэнь гэхэдэ, Сибириин хүйтэн үбэлэй уларилhаа зунай hайхан сагтай, гоё hайхан пальманuудтай болон бусад ургамалтай, хүхэ сэнхир далайн уhантай ушарха аргатай болобобди. Гүрэнэй ниислэл хото болохо Коломбодо Шэнэ жэл угтаhан байнабди. Бидэниие угтаhан ресторанай тэг дунда пальма — манай ёлко гоёогдоhон байгаа hэн. Би өөрөө хоёр жэлэй саана Энэдхэг оронoор аяншалhан хадаа, Шри Ланка гүрэн ямар ондоо онсо шэнжэтэйб, юугээрээ Энэдхэг оронтой адлиб гэжэ бодомжолоо hэм. Зүгөөр энлэ ажаhуудаг хүнүүдэй хубсаhан, хэдэг ажалынь, мэргэжэлынь, байгаалинь энэдхэг арадай ажабайдалда дүтэрхы байна гэжэ ажаглааб.

Коломбо хотые Шри Ланкын (Цейлоной) «зэндэмэни» гэжэ нэрлэдэг юм. Энэньшье тон зүб. Юундэб гэхэдэ, Индиин океанай эрьедэ оршодог энэ хотодо гоё hайхан. Илангаяа Коломбо хотодо ажаhуугшадай омогорходог национальна зоопарк бидэниие гайхуулаа. Ямар амитад эндэ үгыб?! Энэдхэг заанууд, hармагшанууд, крокодилнууд...

Эгээл баяртай ушар Шэнэ жэлдэ тохёолдоо. Эндэ национальна хатар гүйсэдхэдэг ансамбль hонирхолтой концерт харуулаа. Манай «Лотос» ансамблиинхид Шри Ланкагай олон хатар гүйсэдхэдэг, жэшээнь, «Петухай», «Тугас шубуунай» болон «Кандийска» хатарнуудые олоной анхаралда дурадхадаг юм. Тиимэhээ энэ хатарай ансамблиин гэшүүдтэй дүтөөр танилсажа, цейлонско хатарнуудай онол маягуудта hураабди. Тиигээд өөрөө грим хэрэглэхэ талаар дүй дүршэлтэеэ хубаалдаабди. Дурасхаал болгон «Буряадай балет», «Улаан-Үдэ» болон гарай бусад бэлэгүүдые ансамблиинхидта бэлэглээбди.

Удаань Урда Индиин томо хото болохо Мадрас ниидэжэ ерээбди. Махабалипурам гэжэ урданай хото, национальна музей, Шивын hүмэ болон бусад hонирхолтой газарнуудаар ябаабди. Ерэhэн үдэрнай энэдхэг хатарнуудые («бхарат-натьям» гэжэ онол аргые) бидэндэ дурадхаа. Уян бэетэй, гоё сари үмдэhэн эгэшэ дүү хоёр энэдхэг хатарай уран гүйсэдхэлгэтэй танилсуулаа. Энэ онол аргада дүтэрхы хатарые манай ансамблиин басагад гүйсэдхэдэг байна.

—Совет хүнүүдэй энэдхэг хатараар hонирходогынь мэдээжэ. Харин өөрөө хатаржа шадаха хадаа бидэндэ харуулыт, — гэжэ намда тэдэнэр хандабад. Тиигээд лэ тусхай хубсаhашьегүй hаа, магнитофоной миндаhан дээрэ бэшэhэн хүгжэм доро хоёр хатараа гүйсэдхэхэ баатай болоо hэмди. Энэдхэг хүнүүдэй халуун альга ташалгаар угтахада, ехэл баясаа бэлэйбди.

Тэрэнэй удаа Калькутта хотодо Джанитска hүмэ, Виктория хатанай ордон, крокодилнуудые тэжээдэг фермэ хаража, ехэ hонирхобобди. Илангаяа крокодилнуудые баяжахын түлөө бэшэ, харин тэдэниие оршон байгаалида олон болгохо, сахин хамгаалха уялгые бэелүүлжэ байhан фермын хүдэлмэришэдэй ажал тон харюусалгатай юм байна гэжэ мэдээбди.

Мүнхэ саhаар хушагдаhан мүнгэлиг сайбар Гималайн хадануу... Эндэ Непал орон оршоно. Бишыхан үйлсэнүүдтэй, худалдаа наймаанай лавкануудтай Катманду хото бидэниие угтаа. Ажалша, бэрхэ арад эндэ ажаhуна, гол эдеэ хоол болохо рис хуряана. Эндэ минии танил болохо, хатарай ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ, Рама Баснет хүндэтэй дээрэ хүлеэн абаба. Үдэшэ бүри тэрэ ансамблиин концерт хаража, непал арадай хатарай онол аргануудые шудалааб. Манай Буряад нютагhаа ошоhон Лиза басагантай уулзажа, түрэл хэлэн дээрээ удаан хөөрэлдөөб. Энэ басаган нүхэдтэеэ танилсуулаа. Непалда ажаhуудаг небарнуудай хатарта тэдэнь намайе hургаа. Непалда гургхи, невар, шерп болон бусад үндэhэ яhатан ажаhуудаг юм байна. Табан үдэрэй туршада Непал оронoй гоё hайхан үзэсхэлэнтэ газарнуудаар ябаабди.

hүүлдэнь Энэдхэг оронoй ниислэл хото Дели ерэжэ, олон тоото музейнүүдээр, hүмэнүүдээр аяншалаа hэмди. Удаань Агра хотодо шэмэглэн гоёолгын искусствын «орой» болохо — Тадж-Махал хараабди. Би хоёрдохёо Инди ерэжэ байгаашье hаа, энэ hайхан мавзолейе анха түрүүшынхеэ шэнгеэр дахин гоёшооhон байнаб. Дели хотодо бидэниие олон хатарнуудтай танилсуулаа.

Гэбэшье гоё hайханай хажууда үгытэй ядуу ажаhуудаг хүнүүд эдэ оронуудта олон байна. Энэ капиталис гүрэнүүдэй шэнжэ шанар гэжэ мэдэхээр ааб даа.

Мүнөө үедэ эдэ оронуудта олоhон дүй дүршэлөө, бэлиг шадабариа түрэл ансамблиингаа репертуарта хэрэглэхээр хараалханхайб. Хаанашье ябахадамнай, бидэниие халуунаар угтаа юм.

ТҮРЭЛ НЮТАГАЙМНАЙ Т...

ДУУН СУУРЯ...

Мүнөө намар Түнхэн ошоод ябатараа, гэнтэ нэгэ иимэ үниниэй дуунтай золгошобоб:

Хойгуурамнай гүйгөөшэ
Хоёр галтайнь юун
гээшэб?
Хоёр галтай гээшэмнай
Колхоз «КИМ-эй»
машина.
Хамаг зоноо ударидагша
Хонгёо хоолойтойнь хэн
гээшэб?
Хонгёо хоолойтой
гээшэмнай
Колхозой түргүүн
Гомбоев.
Урдуурамнай гүйгөөшэ
Улаан галтайнь юун
гээшэб?
Улаан галтай гээшэмнай
Артель «КИМ-эй»
машина
Улад зоноо ударидагша
Уяхан хоолойтойнь хэн
гээшэб?
Уяхан хоолойтон
гээшэмнай
Ордено нүхэр Гомбоев

Энэ дуун хадаа Бэшүүрэй районой Шэбэртэ нютагта гушаад онуудай хоёрдохи хахадта бии боложо, хүхюун шогтой аялгыень дүтэ ойрын хүн зон ехэ багагүй ханхинуулан татадаг байгаа. Мүнөөшье хаа-яахан манай балшар багадаа hонирхожо шагнадаг байhан энэ дууе хэн нэгэн hануулжа, наадан хурим дээрэ дуулажа hуудаг. Теэд хэн Гомбоевые, юун машиные дурдаhан дуун хаб гэжэ мүнөөнэй залуушуул хүсэд мэдээшьегүй байжа магад. Тиихэдэ энэ дуун соо дурдагдаhан хүн хадаа Агууехэ Октябриин социалис революциин халуун дүлэн соогуур гаралсаhан, Бэшүүрэй районой нютагуудаар Совет засагые тогтоолсоhон, хүдөө ажалтаниие нэгэдхэн үргэхэ гэhэн партиин хараа шугамые эгээн түрүүлэн нютагтаа эрхилhэн хүнүүдэй нэгэн. Тэрэмнай Шэбэртэ нютагта «КИМ» гэжэ нэрэтэй колхоз эмхидхээд, үни удаан саг соо правлениинь түрүүлэгшээр хүдэлhэн, «Улаан Одон», «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудаар болон медальнуудаар, грамотануудаар шагнагдаhан, үгытэй малшанай хүбүүн Дэлгэр Гомбоевич Гомбоев болоно.

Хуули засагай hэлгэхэ
Хубисхалта хяhа соо,
Хамтын ажал эрхилхэ
Халуун тэрэ хаhа соо
Үдэр hүниие мэдэнгүй —
Эдир наhаа шалгаа юм.
Үхэл тухай бодоогүй—
Үбэл зунгүй ябаа юм,—

гэжэ Шэбэртэ нютагайнь хүбүүн, зэргэлжэ хүршэ hууhан элитэ поэт Дондок Улзытуев бэшээ hэн.

Харин машинынь түүхэ иимэ байгаа. Хоёр табан

О

Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай «Байгалай долгинууд» гэжэ дуу, хатарай ансамбль республика дотороо мэдээжэ, уран бэлиг шадабаритай коллектив гэжэ суурхана. Энэ ансамбль hаяхан Улаан-Үдэдэ үбэлые үдэшэлгын баяр найрта хабаадалсаhан байна (зураг дээрэ).

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

БУДАМШУУГАЙ ПОЧТОhОО

БОЛОХОТОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Хүндэтэ Будамшуу! Дундуур наhанай хоёр танил нүхэдэй уулзажа, өөhэдынгөө ажабайдалан, ажал хэрэгүүдэн hониниие зүбшэhэнэйнгээ удаа манай бүгэдын анхарма асуудалда тогтожо хөөрэлдэhыень hаяхан hонирхон шагнааб. Тиигээд тэрэ хөөрэлдөөснь танда дуулгаха гэжэ шиидэбэб.

—Шагнал даа, нүхэр, «таабари» таажа туршахамнай гү!—гэжэ абяагүйхэн байhанай удаа нэгэниинь хүхюутэйгээр асууба.

—Юун тухай, ямар таабарияа дурдабаш?

—Абдар, байра эбдэнгүй, аалиханаар, аhан сэнтэй «зөөри» яагаад хулуугдажа болохоб, а? Бодомжоло. hана, шүүжэ үзэ!—???...

—Зай, яахаб даа. Ойндошни тайлбариинь огто ороогүй hаань, ошоод үзэе даа, тээ тэрээхэн тэбхыжэ байгааша наймаанай магазин.

Бишье таабариинь тайлбарие тухайлхаар үлэ мэдэгшээн болоно ошолдобоб. Магазинда ороходомнай нэгэ «үргэн жорхой» залуу эрэ абаха юумэеэ хүлеэжэ яданги ээлжээндэ зогсожо байба.

—Ой-ё-ёо... Итэрээ «шангадашаhан» аад, үшөө дахин «сагаан толгойтые» ээдэлдэhэн хэлээр эрихыень дуулыш! Нимэрхүү хүдхэшүүлээр үдэр бүри золгохо баатай болодог наймаашан эхэнэрэй саб гэмэ hурамхи хүдэлсөөрөө мүнөөхиин эрижэ ерэгшые «булангиртай» нюдэдэйнь урда сэлсэлзүүлхэдэ, тэрэнь маhагад гэжэ, тэмтэрhээр гараад талниба.

—Энэ хүн гэгээн сагаан ажалай үдэр дунда юу хэнэ гэжэ hананаш?

—?...

—Хулгай бэд даа!

—Юу хулууба гээшэбиб. Өөрынгөө олоhон мүнгөөр уунаб!—гэхэл энэшни.

—Бодото байдалаарнь бодожо үзэбэл, балайшье тиимэ бэшэхэн даа, нүхэр! Хараад үзыш, нэгэдэхеэр, ажалай алтан саг хулууна (үдэрэй тэн—12 саг болоно байна ха юм!), үдэhөө хойшо энэшни ямар ажал бүтээхэ хүн гээшэб. Хоёрдохёор, ургажа ябаа үетэнэй нюдэ бузарлажа, гэнэхэн сагаан сэдьхэлынь гажараана—энэ мүн лэ хулгай! Гурбадахяар, тэрэ мүнгэнэйнь оршо үшөө ямар «зүргэхэнтэйб»? Үдэр дүүрэн хүдэлөө hэм,—гэжэ үбсүүгээ ёборхо ёhотой даа. Шалгадаг hайб, шамайе! Дүрбэдэхеэр...

— Одооlшье ухамайлбаб, нүхэр. Үү-даа, харыш, хүрга даран тайлбарилhаар байтарнай арбаад зон сугларшабал. Эдэшни ээлжээндээшье байха аргагүйгөөр архи тамхин хоёрые гүйжа найжа захалбал. Зариманиинь барилгаhаа, нүгөөдүүлынь машинын жолооhоо, бэшэниинь албан тушаалтадшье хэбэртэй даа. hэ, энэ эхэнэр хүн хаанаhаа баhа эдэнэй дундуур зүришэлдэнэ гээшэб даа, юрэдөө...

—Юу хэлэнэш. Олон үри хүүгэдтэйшье эхэнэрнүүдэй гунхаргалдажа ябахые үзэгшэлби. Эдэшни архида оробол, эрэшүүлhээ долоон доро юм гэлсэнэл.

—Зай даа. «hураhан юумэн hураар тататар болихогүй» гэдэгтэл, ажалай гурим, жураамай шангадхагдажа байhан үедэ нэрээ унагшадай сарбууень шүүрэжэ, захаhаань татахаар болоол ха.

—Зоной нюдэн хурса, үгэнь мэргэн даа. «Архиин арбан гурбан жолооe» адхагшадые обогоорнь нэрлэхээр болоо, урдаhаань сэхэ заажа, нэрлэе. Тиигэхэмнай гү?

—Байзалши бага зэргэ. Хүлеэгээд үзэе. Эдэмнай баhа бодолтой хүнүүд байха ёhотой. «Хатуу хара ханиhаа» хахасажашье магадгүйл.

—Нүхэр, үшөө ямар тиимэ, хараха янзада гэнэгүйхэн, хулгайн арга бии гээшэб?

—Ажалай үедэ тамхи таталгын забhарлал гээшэ!

—Тэлеэ тэли. Гэр байра сүлөөгүй барижа байтараа энэ тэрые дурдаhаар hаатаха аргаяа бэдэрхэдээ тамхилжа, шашалдажа hуушадаг ушар гү даа?

—Юрэдөө гансашье барилгашад бэшэл даа. Энлэ механизаторнуудшье, юрын хүдэлмэришэдшье, алба хаагшадшье оролсодог байха. Архиншад, ажалай журам эбдэгшэд, мүн бэлэн мүртэйгөөр олзо олохые hэдэгшэд мэтын хойрог ябадалтантай хайрагүй тэмсэл хаа хаанагүй ябуулжа, бүхы зэмыень эли тодоор өөрынь алдар нэрэдэ үлгэжэ харуулхаар болоо гээшэ!

—Зүб даа. Зай саашань. «түгсэг хахалжа» гэхэ гү, али «уhан соо шабар угаажа» сагаа бараха үшөө ямар арга байдаг бэ? hанал даа.

—Хүлеэлши. Эдэ бүгэдые Будамшууда доохонуур дуулгаялши. Тэрэшни нютаг нугаар ябажа байхадаа, бэшэшье ушар үзэжэ, хаража баримтануудыень онсо нэрэ, обогуудтайгаар элирүүлжэ, олоной үзэмжэдэ табиха байха...

Х. БУДУЕВА,
журналист.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.35 — Үглөөнэй гимнастика. 9.50 — «Хэрбээ элүүр энхэ ябаха гэбэл!» Физкультурнигуудта заабари зүбшэлнүүд. 10.00 — «АБВГД-ейка...» 10.30 — «Спортлотогой» 11-дэхи тираж. 10.40 — «Таанадта, түрэлхид». 11.10 — «hайн эд бараа элбэг ехээр».

Улаан-Үдэ. 11.40 — Шэнэ hонин (буряадаар). 11.50 — РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, Буряадай АССР-эй арадай артист композитор Жигжит Батуевай зохёохы ажал ябуулга. 12.40 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал.

Москва. 12.55—Арадай уран бэлиг тухай телевизионно программануудай «hолонго» гэжэ уласхоорондын фестиваль. Афганистанай дуу, хатар». 13.25—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак» — «Динамо» (М). 15.10 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 15.25 — «О чем молчала тайга» — үхибүүдтэ зорюулагдаhан фильм. 16.45 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 17.45 — «Нетающий иней Вологды»—телевизионно баримтата фильм. 18.05 — Политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Летуновой хөөрөөн. 18.35 — «Шаколяк»—мультфильм. 18.55 — «Хэни харилсаан» — телевизионно журнал. 19.25 — «А что у вас?»—телевизионно баримтата фильм. «Социалис Ажалай Герой, уран зохёолшо С. В. Михалковой зохёохы ажал ябуулга тухай». 20.25 — 20.40—Забhарлалга. 20.45—Фигурна халтиралгаар дэлхэйн чемпионат. Эхэнэрнүүд. Финляндиhаа дамжуулагдаха. 22.00 — «Время». 22.35 — «В компании Макса Линдера» — уран hайханай фильм (Франци).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 11.40 — «Академик В. И. Вернадский». 12.25 — «Ородой музей». Эртэ урда сагай ородой уран зурагай искусство. 12.55—13.20 — Забhарлалга. 15.20 — «Залуушуулай адресууд». 16.20 — Свердловско телевидениин студиин программа. 17.30 — Футболоор СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн. Түгэсхэлэй нааданай дүрбэнэй нэгэ хуби. 19.00 ...нофильмнүүд... ноор». 19.45 — ...пиевай дур... лагдаhан са... уласхоорондын... 20.15—Хүгжэм... Уласхоорондын... 21.00 — «Амг... багашуул!» 21.15—«Элүүр эрдэм дэлгэр... ма. 22.00 — Хоккейгээр С... нат. ЦСКА—... 3-дахи үени... барай хараа... руу hүрэлгөө... мүрысөөн.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, машинное бюро—2-57-63, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли

Н-02344. Заказ № 59. Индекс 0486